

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку та аудиту
Кафедра обліку у виробничій сфері

Садлій Марина Сергіївна
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ТА
АНАЛІЗ ЇЇ ПОКАЗНИКІВ

Спеціальність 8.03050901 – ОБЛІК І АУДИТ

Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»

Студентка групи ОПДм-21
М.С. Садлій

(підпис)

Науковий керівник
к.е.н., доцент П.Н. Денчук

(підпис)

Дипломну роботу допущено
до захисту

«__» _____ 20__ р.
Зав. кафедри

(прізвище, ініціали)

(підпис)

Тернопіль – 2017

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні засади формування фінансової звітності.....	7
1.1. Економічний зміст звітності та її роль в управлінні підприємством.....	7
1.2. Класифікація та принципи формування фінансової звітності.....	12
1.3. Характеристика користувачів фінансової звітності.....	28
Висновки до Розділу 1.....	35
Розділ 2. Організаційно-методичні засади складання фінансової звітності.....	38
2.1. Організація складання фінансової звітності	38
2.2. Бухбаланс як основна форма звітності та методика формування його показників.....	42
2.3. Методика та порядок складання звіту про фінансові результати.....	50
2.4. Необхідність складання та методика заповнення звітів про рух грошових коштів та про власний капітал.....	62
2.5. Методика формування інших форм звітності.....	66
Висновки до Розділу 2.....	71
Розділ 3. Методика проведення аналізу та аудиту фінансової звітності.....	73
3.1. Аналіз майнового стану підприємства.....	73
3.2. Аналіз ліквідності і фінансової стійкості підприємства.....	80
3.3. Оцінка фінансової стійкості та стабільності підприємства	87
3.4. Методика аудиту фінансової звітності	92
Висновки до Розділу 3.....	98
Висновки та пропозиції.....	100
Список використаних джерел.....	105
Додатки.....	116

Вступ

Актуальність теми. Ринкові механізми управління і регулювання динамічними соціально-економічними перетвореннями, що відбуваються під впливом глобалізації світової економіки, базуються на цілісній інформаційно-аналітичній системі, яка представлена бухгалтерським обліком і заключною його частиною – фінансовою звітністю. Запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності на вимогу транснаціональних корпорацій не задовольняє інформаційні потреби основних вітчизняних інституціональних користувачів, серед яких – державні органи управління, оскільки не відображаються національні і галузеві особливості нарощення та обігу капіталу, відсутній ефективний інформаційно-комунікативний зв'язок із учасниками бізнесу і суспільством у цілому.

Досвід країн з ринковою економікою, практика її впровадження у нашій країні засвідчили, що демократичні засади управління трансформаційними процесами входження України у світовий економічний простір вимагають кардинальних змін методології і практики бухгалтерського обліку і фінансової звітності як основного джерела публічної інформації про ефективність управління фінансовим капіталом.

Ефективне управління економічними процесами на макро- та мікрорівнях значною мірою залежить від достовірності, повноти, доречності та своєчасності інформації щодо характеру та обсягу здійснюваних господарських процесів, наявності та використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, джерел формування фінансових результатів діяльності та напрямів використання прибутку. Одним з основних джерел такого інформаційного забезпечення повинна виступати фінансова звітність, яка складається шляхом виконання спеціальних процедур обробки, групування, підрахунку даних та формується на завершальній стадії облікового процесу.

Якщо первинна реєстрація господарських операцій, що мають належне документальне підтвердження, і наступна їх систематизація на рахунках бухгалтерського обліку дає можливість оперативно контролювати хід

господарської діяльності на окремих ділянках роботи підприємства, то фінансова звітність містить інформацію за підсумками та результатами роботи підприємства за відповідні звітні періоди.

Таким чином, фінансова звітність підприємств є важливим елементом ринкової інфраструктури, що пов'язує у єдине ціле інтереси різних суб'єктів ринку капіталу, які приймають інвестиційні та інші рішення на її основі.

Питання бухгалтерської звітності та її складової – фінансової звітності у системі управління глобальними світовими процесами стали об'єктом досліджень багатьох українських і зарубіжних учених. Основи теорії і методології міжнародного бухгалтерського обліку і фінансової звітності викладені у працях О.А. Агеєвої, Дж. Блейка, Н.А. Бреславцевої, Ф.Ф. Бутинця [8], Дж. Лав Вінсент, М.Ф. Ван Бреда, С.Ф. Голов [20], В.М. Жука [29], Роберта С. Каплана, В.В. Качаліна, Г.Г. Кірейцева, М.І. Куттера, Н.М. Малюги, Д. Міддлтона, В.Ф. Палія, М.Х. П.Т. Саблука, О.В. Солов'яної, В.В. Сопка [87], С.А. Стукова, Л.К. Сука [89], В.І. Ткача, М.Г. Чумаченка, В.Г. Швеця, В.О. Шевчука та інших.

Дослідження проблем адаптації фінансової звітності та її галузевого спрямування до вимог МСФО представлений у роботах В.О. Андрієнка, Т.В. Барановської, Л.М. Білої, І.В. Головащенко, Н.І. Дорош, Л.М. Кіндрацької, О.М. Коробко, В.В. Ластовецького, Л.Г. Ловінської, Т.Г. Маренич, Н.Л. Правдюк, Н.В. Семенишеної, П.Я. Хомина та інших. Проте залишилися не висвітленими питання визначальності та підсистемності фінансової звітності у системі бухгалтерського обліку, методологічні і практичні засади принципів фінансової звітності, їх внутрішнього взаємозв'язку, послідовності тлумачення, що спрямовано на створення єдиних критеріїв комплексного інформаційно-комунікативного підходу до фінансової звітності та її обліково-аналітичного забезпечення.

Метою даної дипломної роботи є обґрунтування теоретичних і методичних засад складання та аналізу показників фінансової звітності на прикладі підприємства ДП «Ярмолинецький лісгосп» та методики проведення аудиту.

Мета магістерської роботи досягається шляхом виконання таких **завдань**:

- розкрити економічний зміст звітності та описати її роль в управлінні підприємством;
- охарактеризувати класифікацію та принципи формування фінансової звітності;
- дослідити організацію складання фінансової звітності;
- розкрити поняття бухгалтерського балансу як основної форми звітності та методика формування його показників;
- охарактеризувати методику та порядок складання звіту про фінансові результати;
- з'ясувати необхідність складання та методика заповнення звітів про рух грошових коштів та про власний капітал;
- описати методику формування інших форм звітності;
- провести аналіз майнового стану підприємства;
- проаналізувати показники ліквідності і фінансової стійкості підприємства;
- здійснити оцінку показників ділової активності і платоспроможності підприємства;
- дослідити методику аудиту фінансової звітності.

Об'єкт дослідження. Дана робота виконана на прикладі ДП «Ярмолинецький лісгосп», яке займається лісовим господарством, заготівлею деревини від рубок головного користування та від рубок догляду за лісом, переробкою деревини, мисливським господарством у Хмельницькій області.

Предметом дослідження є методологічні аспекти організації і складання фінансової звітності підприємстві.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи пізнання: спостереження, порівняння, індукції і дедукції, вимірювання взаємозв'язків, поєднання аналізу та синтезу, історичного і логічного підходів, узагальнення, а також спеціальні методи аналізу.

Наукова новизна. Наукова новизна одержаних результатів проведеного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та методичних

рекомендацій щодо удосконалення організаційно-методичних засад обліку на підприємстві ДП «Ярмолинецький лісгосп». Основні результати проведеного дослідження, які становлять наукову новизну, полягають в наступному. Внесені пропозиції щодо удосконалення:

- методики консолідації фінансової звітності, яка дає змогу підвищити аналітичні можливості звітності для прийняття управлінських рішень, а також задовольнити інформаційні потреби зовнішніх користувачів;
- комплексного аналізу результативності роботи підприємства ДП «Ярмолинецький лісгосп» (на базі фінансового обліку).

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо удосконалення звітності. Можливість застосування викладених у магістерській роботі пропозицій щодо реалізації цих рекомендацій приведуть до вдосконалення фінансової звітності лісогосподарських підприємств, зокрема ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

Публікації. За результатами дослідження опубліковано статтю «Характеристика теоретичних та методичних основ складання фінансової звітності» у збірнику наукових праць студентів кафедри обліку у виробничій сфері.

Структура і обсяги роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 115 сторінок.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Економічний зміст звітності та її роль в управлінні підприємством

Бухгалтерський облік є основним інформаційним джерелом управління як на рівні суб'єктів господарювання, так і на макроекономічному рівні. Якість бухгалтерського обліку значною мірою визначається інформативністю бухгалтерської звітності та релевантністю її показників.

Розвиток міжнародного співробітництва, інтеграція України у світову спільноту, залучення іноземних інвестицій в економіку України, вихід вітчизняних підприємств на міжнародні ринки капіталу зумовили необхідність значних структурних змін та реформування системи бухгалтерського обліку та звітності згідно з міжнародними стандартами.

В Україні основні правила та принципи складання та подання бухгалтерської звітності регламентуються, безпосередньо, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV [70], відповідними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [61].

Звітність – це система узагальнюючих взаємопов'язаних показників, які відображають стан і використання господарських засобів суб'єкта підприємницької діяльності, їх призначення, джерела формування, фінансові результати, напрями використання прибутку тощо.

Метою звітності є визначення загальної вартості майна, вартості оборотних засобів, величини власних і залучених коштів підприємства та інше. Іншими словами під бухгалтерською звітністю потрібно розуміти систему узагальнення показників про господарську діяльність підприємств та організацій, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку і підпорядкована потребам користувачів.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

Традиційно звітність розглядають як один із елементів методу бухгалтерського обліку поряд із документацією, інвентаризацією, оцінкою, калькуляцією, рахунками, подвійним записом і балансом. Зокрема, Д. Панков навпаки наголошує на пріоритетності звітності над обліком [60, с. 37], а П. Хомин підкреслює, що «звітність є самостійною системою подання даних, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту і в жодному разі не може вважатись складовим елементом (прийомом) бухгалтерського обліку» [93, с. 14].

М. Чабанова, Т. Чупир під фінансовою звітністю розуміють «документ, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, про рух грошових коштів підприємства зі звітний період» [98, с. 10], натомість Н. Ткаченко характеризує фінансову (бухгалтерську) звітність як форму звітності, яка складається на основі даних обліку з метою одержання користувачами узагальненої інформації про підприємства.

Деякі вітчизняні науковці при вивченні поняття «фінансова звітність» стоять на позиціях формального підходу, закріпленого в ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і НП(С)БО, згідно з якими «фінансова звітність — бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства за звітний період».

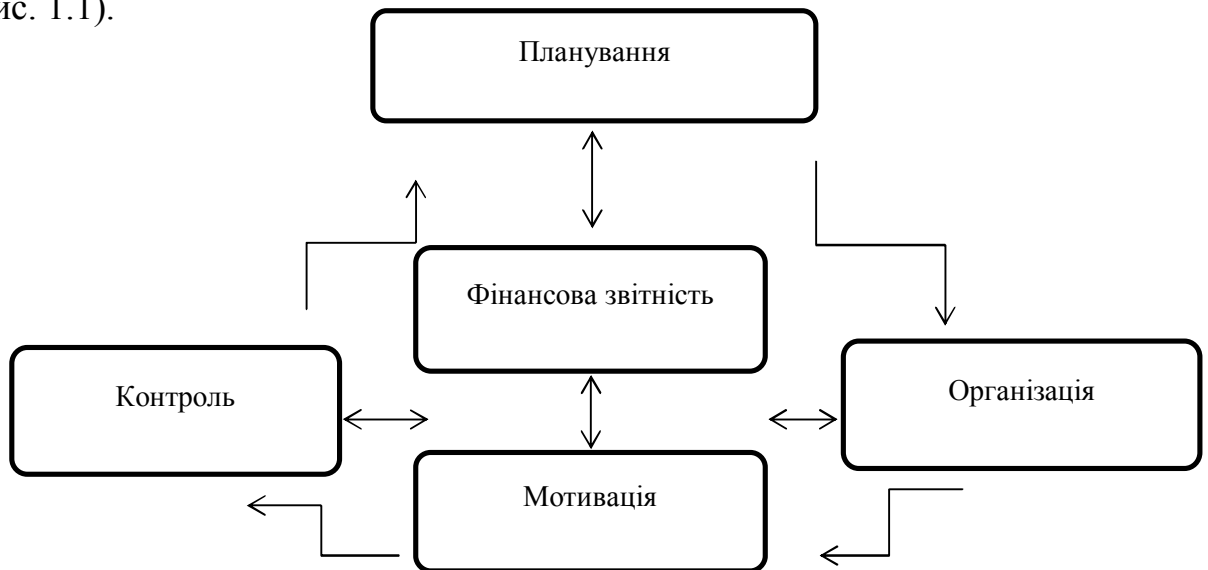
Таке трактування дещо некоректне і звужене, оскільки не виражає сутності та змісту фінансової звітності, а лише демонструє зовнішній її прояв і походження.

Оригінальним та інформативним є визначення М. Пушкаря, який під фінансовою звітністю розуміє сукупність реєстрів генералізованих (зведених, згрупованих, узагальнених) показників за певний період, що характеризують статику та динаміку об'єктів бухгалтерського обліку» [77, с. 561]. Досить комплексно розкриває суть фінансової звітності В. Андрієнко як «систему узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан,

результати діяльності рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цими користувачами відповідних рішень» [1, с. 154].

Фінансова звітність як важливий компонент системи інформаційного забезпечення процесу управління і прийняття рішень користувачами гармонійно поєднується з основними класичними функціями менеджменту (рис. 1.1).

Рис.1.1 Фінансова звітність у системі управління підприємства

Необхідно визнати, що звітна інформація – це основа для ухвалення важливих управлінських рішень як усередині підприємства, так і поза ним. Ще у 1988 році проф. В. Палій і проф. Я. Соколов писали: «Звітність виконує важливу функціональну роль в системі економічної інформації. Вона інтегрує інформацію всіх видів обліку, забезпечує зв'язок і порівняння планових, нормативних і облікових даних та є засобом управління господарством і одночасно методом узагальнення і представлення інформації про господарську діяльність» [59, с. 152].

У науковій літературі наводяться різні точки зору щодо класифікації видів звітності підприємств. Результати аналізу думок науковців дозволяють зробити висновок про відсутність єдиної точки зору щодо визначення різниці між бухгалтерською і фінансовою звітністю. Так Є. Свідерський [81], Е. С.

Соколова [86] вважають, що бухгалтерська і фінансова звітність – тотожні поняття.

Протилежну думку мають С.М. Головацька [22], О. Жук [29], І. В. Орлов [56], доводячи, фінансова звітність є складовою бухгалтерської. Вважаємо, що твердження другої групи авторів є більш обґрунтованим, адже бухгалтерська звітність – поняття більш широке, оскільки вона включає, окрім фінансової, й інші види внутрішньої та зовнішньої звітності, які складаються на підставі даних, сформованих в системі бухгалтерського обліку. Але у цьому контексті необхідно пам'ятати, що поняття звітності є більш загальним, оскільки вона може включати й відомості про структуру управління підприємства, стратегії розвитку, впливових контрагентів тощо.

Спільним для всіх вище наведених авторів є твердження, що звітність необхідно класифікувати залежно від виду обліку, в якому формується необхідна інформація. Переважна більшість науковців виділяє бухгалтерський і фінансовий облік, а окремі – оперативний, статистичний, управлінський та податковий. На мою думку, доцільно виділяти внутрішню звітність (формується з метою задоволення інформаційної потреби керівників різних рівнів управління) та зовнішню. До останньої належить фінансова, податкова, статистична та звітність до фондів соціального страхування та пенсійного фонду.

Аналіз спеціальної економічної літератури підтверджує відсутність єдиного підходу до трактування фінансової звітності підприємства. Вітчизняні та зарубіжні вчені асоціюють її з різними поняттями, зокрема: елемент методу бухгалтерського обліку, документ, система показників, бухгалтерська звітність, інформація, інформаційна модель підприємства (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення сутності поняття «фінансова звітність»

[22, с. 167-169]

Автор, нормативний акт	Визначення
------------------------	------------

Звіти	
1	2
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку	Звіти, що відповідають потребам тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Бухгалтерська звітність, яка дає інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.
Ткаченко Н.Н.	Сукупність форм звітності, які складені на основі показників фінансового обліку з метою отримання користувачем узагальненої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства, а також зміни у його фінансовому становищі за звітний період у встановленій формі
Система показників	
Білик М.Д.	Система узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття користувачами відповідних рішень
Свідерський Є.	Сукупність реєстрів генералізованих (зведених, згрупованих, узагальнених) показників за певний період, що характеризують статистику та динаміку об'єктів бухгалтерського обліку.
Коваленко М.	Самостійна система подання показників, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту і в жодному разі не може вважатись складовим елементом (прийомом) бухгалтерського обліку.
Андрієнко В.	Система узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства
Інформація	
Малишкін О.І.	Своєрідні інформаційні моделі господарюючих суб'єктів.
Волинець Л.	Структуроване подання інформації про фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства.

Таким чином, отримані результати дають можливість скоригувати та уточнити поняття фінансової звітності. У розрізі нашого дослідження, пропонуємо тлумачити фінансову звітність як систему узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих і представлених у певній формі, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цим користувачем відповідних рішень.

1.2. Класифікація та принципи формування фінансової звітності

Реалії сучасного облікового забезпечення суб'єктів господарювання потребують своєчасного та якісного формування різної обліково-аналітичної інформації для потреб відповідних споживачів, складеної з дотриманням встановлених правил, принципів і методів за даними бухгалтерського обліку в цілому. Тому інформація, яка є основою різних форм та видів звітності, дає можливість зробити узагальнене визначення її як бухгалтерської звітності з послідуною класифікацією окремих видів звітності за користувачами (податкова, статистична, спеціальна) чи іншими ознаками.

Обліково-аналітична інформація, яка формується в системі бухгалтерського обліку на синтетичних й аналітичних рахунках, підпорядкована принципам, правилам і процедурам, встановленим для відповідних видів звітності. Фінансова звітність насамперед формується із дотриманням принципу превалювання економічного змісту над юридичною формою, оскільки повинна забезпечити релевантність інформації щодо можливостей підприємства генерувати економічні вигоди в умовах реального ринкового середовища.

Призначення та порядок складання фінансової звітності визначаються національними нормативно-правовими актами, розробленими з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності та Концептуальних основ складання та подання фінансових звітів.

Склад та структура фінансової звітності визначаються з урахуванням інтересів її основних користувачів під впливом глобалізації світових економічних процесів. Фінансова звітність призначена для потреб широкого кола зовнішніх користувачів і тому потребує нових підходів до принципів формування окремих форм звітності. На відміну від методів і принципів формування бухгалтерської звітності, які застосовувалися до впровадження МСФЗ, в основу якої було покладено окреме підприємство, сучасний підхід до

фінансової звітності лежить в площині інформаційного поля, пов'язаного із вкладанням капіталу його власником (власниками) для отримання економічних вигід у майбутньому. Структура фінансової звітності змінюється залежно від потреб домінуючих користувачів та під впливом соціально-економічного середовища функціонування бізнесу. В основі інформації щодо ефективності використання вкладеного капіталу, руху окремих його складових у фінансовій звітності лежать загальноприйняті принципи фінансової звітності, які згідно з міжнародними вимогами забезпечують домінування економічного змісту інформації над її юридичною формою.

Зміни, що відбуваються на сучасному етапі в бухгалтерському обліку України, обумовлюються вимогами, що ставляться до інформації, яку формує дана система, зацікавленими користувачами. Складне переплетіння інтересів різних груп користувачів до звітної інформації передбачає її використання в процесах оцінки, аналізу та прогнозування умов і результатів господарювання як окремого підприємства, так і галузі в цілому [19, с. 135]. Необхідно відмітити, що вплив бухгалтерської фінансової звітності на ефективність прийняття рішень визначається тим, наскільки об'єктивно вона відповідає запитам користувачів.

З метою впорядкування складання звітності її класифікують за такими найбільш поширеними ознаками: змістом і джерелами формування, терміном подання, ступенем узагальнення, обсягом, періодичністю подання, охопленням видів діяльності, поширенням на галузі народного господарства, характером спрямування і використання, ступенем використання обчислювальної техніки. Насамперед слід розрізняти звітність за будовою:

–звітність, у якій інформація наводиться станом на певну дату (вона містить моментні показники);

–звітність, що містить інформацію за певний (звітний) період (її складають інтервальні показники) [17, с. 14].

Необхідно відмітити, що за НП(С)БО 1, до фінансової звітності належать:

– баланс (звіт про фінансовий стан);

- звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід);
- звіт про рух грошових коштів;
- звіт про власний капітал;

Цим стандартом встановлено єдині для всіх підприємств (крім банків, бюджетних установ, суб'єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності) форми фінансової звітності [53].

Слід зауважити, що міжнародні стандарти фінансової звітності не визначають форми фінансової звітності, а містять лише мінімальний перелік статей, які слід наводити безпосередньо у цих звітах. За МСФЗ, фінансова звітність – це звітність загального призначення, що має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання скласти звітність за їх інформаційними потребами. Будь-яка уніфікована форма звітності не дає змоги враховувати галузеві й інші особливості підприємства, а також реалізувати принцип суттєвості, що потребує вибору адекватних підходів до структури та змісту фінансових звітів. Уніфіковані форми фінансових звітів задовольняють передусім потреби органів статистики та податкової служби.

Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням відповідних принципів, забезпечення яких сприятиме підвищенню якості показників звітності та довіри зовнішніх користувачів до окремих елементів звітності. Якісні характеристики фінансової звітності, наведені у НП(С)БО 1, охоплюють дохідливість, доречність, достовірність, зіставність і відрізняються від тих, що передбачені міжнародним стандартом для малих і середніх підприємств. Останній включає до якісних характеристик фінансової звітності зрозумілість, доречність, суттєвість, достовірність, превалювання сутності над формою, обачність, повноту, зіставність, своєчасність, співвідношення вигід і витрат.

Згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО), якісні характеристики фінансових звітів є рисами, притаманними звітам, завдяки яким інформація, викладена у фінансових звітах, буде корисною для користувачів.

Якісні характеристики облікової інформації зумовлюють її корисність для прийняття рішень різними групами користувачів. Тому слід погодитися з думкою економістів, що якісні характеристики є стандартами оцінки й «атрибутами» облікової інформації, які мають тенденцію підвищувати її корисність [1; 7; 8].

В економічній літературі різними авторами описуються різноманітні вимоги щодо якості облікової інформації [1; 9].

Зобразимо якісні характеристики формування Звіту про фінансовий стан у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Якісні характеристики формування Звіту про фінансовий стан

№	Показник	Сутність показника
1	2	3
1	Зрозумілість	Інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації
2	Доречність	Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому
3	Достовірність	Фінансова звітність повинна бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності
4	Порівнювальність	Фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати: фінансові звіти підприємства за різні періоди; фінансові звіти різних підприємств
5	Зіставність	Передумовою зі ставності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни. Установлення і зміни облікової політики підприємства здійснюються підприємством, яке визначає її за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів

На даному етапі спробуємо деталізувати всі вищеперелічені якісні характеристики фінансової звітності.

Вимогу відносно того, щоб інформація була дохідливою, можна сформулювати як зрозумілість інформації для користувача, який має певний рівень знань.

Зрозуміла інформація розрахована на її однозначне трактування користувачами за умови, що вони володіють достатніми знаннями та зацікавлені у сприйманні цієї інформації. Однак будь-яка істотна інформація не повинна виключатися з фінансових звітів на підставі припущення, що деяким користувачам буде складно її зрозуміти.

Така вимога витікає з розуміння того, що в системі бухгалтерського обліку не може бути норм, які суперечать одна одній. Проте, як вважають фахівці [7, с. 39], немає в бухгалтерському обліку жодної несуперечливої теорії. Це викликано різними і взаємно суперечливими інтересами осіб, що беруть участь в господарських процесах, і суперечністю самої системи бухгалтерського обліку (чим більш точно виміряний один показник, тим менш точно обчислений інший, що пов'язаний з ним). Вимога однозначного тлумачення важлива як практичне керівництво для бухгалтера, оскільки вся система нормативних документів, з якими він працює, включає безліч суперечливих вимог. В таких випадках необхідно використовувати правила, вироблені юристами:

- якщо два документи містять норми, що взаємовиключають одна одну, то пріоритет віддається документу, виданому вищестоящим органом;
- якщо документи належать одному органу, то перевагу віддають тому, який виданий пізніше;
- якщо є суперечності в одному документі, то перевагу віддають тій нормі, яка містить спеціальне розпорядження.

Застосування цих правил зробить систему бухгалтерського обліку несуперечливою, що приведе, у свою чергу, до однозначного тлумачення інформації фінансової звітності її користувачами.

Специфіка ухваленого рішення визначає характеристику необхідної інформації. Тому релевантність (доцільність) орієнтована на ухвалення рішень.

Релевантність (доцільність) облікової інформації – це одна з якісних характеристик звітності, під якою слід розуміти певну бажану характеристику

інформації, яка може впливати на рішення користувачів, тобто визначати управлінські та інвестиційні рішення. Поняття релевантності дозволяє провести межу між поняттями «інформація» і «дані».

Дані є описом об'єктів і подій. Якщо дані вже відомі або вони не мають значення для особи, якій вони повідомляються, то вони не є інформацією. Інформація може бути визначена як дані, які мають ефект новизни для їх одержувача і зменшують невизначеність його уявлень. Передане повідомлення повинне мати значення більш високе, ніж витрати на його отримання, і викликати у відповідь реакцію особи, що ухвалює рішення. Отже, початковою підставою для вибору даних, які включаються в звітність, є впевненість, що вони, принаймні, є інформацією, інакше ці дані не можуть вважатися релевантними.

Поняття релевантності інформації з орієнтацією на рішення припускає, що інформація повинна мати відношення або корисне застосування до дій, для яких вона призначалася, щоб забезпечувати отримання бажаного результату. При цьому слід враховувати здатність інформації приводити до різних варіантів ухвалення рішення.

Наступною якісною характеристикою інформації є її доречність. Інформація вважається доречною, якщо вона стосується справи, впливає на економічні рішення користувачів і допомагає їм оцінювати минулі, теперішні та майбутні події, підтверджувати або коригувати минулі оцінки [7, с.56].

Вимога суттєвості є основною складовою вимоги доречності. Своєчасність інформації означає, що вся значима інформація повинна бути своєчасно включена до фінансового звіту, інакше вона не відобразатиме реального стану речей.

До критеріїв доречності інформації слід також віднести цінність її для прогнозування. Прогностична цінність означає, що інформація має бути достатньо надійною підставою для оцінки майбутніх перспектив роботи підприємства з позицій інтересів користувачів і правильності (підтвердження або коригування) раніше зроблених прогнозів відносно показників звітного

періоду. Інформація є доречною, якщо вона – суттєва і своєчасна для користувачів та забезпечує прийняття економічно обґрунтованих рішень [8, с.17].

Вважаємо, що наступною важливою характеристикою звітної інформації, яка орієнтована на рішення, є надійність. Вона відсутня в Українській системі якісних характеристик. Її можна визначити таким чином: це властивість інформації, що припускає достатню її свободу від помилок і упередженості, а також те, що вона точно уявляє, що передбачалося показати.

Наступною якісною характеристикою інформації є її достовірність. Інформація є достовірною, якщо вона не містить суттєвих помилок і необ'єктивних суджень чи пристрасних оцінок і правдиво відображає господарську діяльність. На достовірність інформації впливають правдивість, повнота, об'єктивність (нейтральність), а також превалювання економічного змісту над юридичною формою. При цьому повинна виконуватися вимога ефективності одержання інформації.

Правдивість означає забезпечення достовірного уявлення про діяльність підприємства та полягає в тому, що фінансова звітність має правдиво відображати всі операції та інші події, результатом яких є зміна елементів звітних форм, котрі відповідають критеріям визнання.

Однією з вимог достовірності інформації є її повнота. Інформація у фінансових звітах має бути повною в межах суттєвості і витрат, пов'язаних з її одержанням.

Нейтральність інформації означає, що вона не повинна надаватися вибірково, містити суб'єктивні оцінки з метою досягнення наперед визначеного результату. На нашу думку, має бути нейтральний підхід до визначення сум доходів і витрат звітного періоду, до визнання та оцінки активів і зобов'язань, а також визначення потенційної ринкової вартості суб'єкта господарювання.

Вимога превалювання сутності над формою полягає в тому, що облік операцій і відображення їх у звітності слід здійснювати відповідно до їх економічної сутності, а не лише виходячи з юридичної форми. Превалювання

економічного змісту над формою віднесено НП(С)БО 1 до принципів підготовки фінансової звітності, а не до якісних характеристик інформації [70]. У той же час, в національних стандартах інших країн, вимога превалювання сутності над формою виділяється у складі якісних характеристик облікової інформації.

У складі вимог до якості інформації виділяють принцип обачності як складову якісних характеристик або як критерій достовірності інформації. Концептуальні основи розглядають обачність як якісну характеристику, пояснюючи її застосування і зміст так: особи, які складають фінансові звіти, повинні враховувати невизначеність, що неминуче супроводжує багато подій та обставин, таких як погашення дебіторської заборгованості, ймовірний строк експлуатації машин й обладнання та кількість можливих претензій щодо гарантій. Обачність – це дотримання певної обережності при формуванні судження, необхідного при оцінці за умов непевності, у такий спосіб, щоб активи або дохід не були завищеними, а зобов'язання чи витрати – заниженими [9, с. 155].

Відповідно до Закону України про бухгалтерський облік, «обачність» – застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства» [2].

Майже аналогічне визначення цього принципу подано в НП(С)БО І «Загальні вимоги до фінансової звітності», де знову-таки обумовлено, що цей принцип застосовується у бухгалтерському обліку [70], натомість ігноруючи назву самого стандарту.

Наведені визначення принципу обачності спрямовані на встановлення інформаційної цінності фінансової звітності, яка полягає в прогнозованості, що досягається за допомогою оцінки її елементів у такий спосіб, щоб забезпечити зіставність майбутніх сум погашення зобов'язань за рахунок реальної вартості утримуваних активів, а також для оцінки доходів і витрат звітного періоду, що беруть участь у розрахунку звітних фінансових результатів.

Формування корисної інформації із дотриманням встановлених принципів фінансової звітності під впливом принципу обачності дає змогу встановити межі застосування суб'єктивних суджень і розрахунків у процесі оцінки та визначення окремих її елементів, що сприяє прийняттю відповідних управлінських рішень.

Наступною якісною характеристикою фінансової звітності, яка, на жаль, також відсутня в діючій системі бухгалтерського обліку України, є істотність (її деякі економісти віднесли до складу принципів підготовки фінансової звітності [11]). Істотність – категорія, яка нагадує релевантність.

Релевантність припускає, що вся інформація, яка повинна бути представленою, може допомогти в прогнозуванні іншої інформації, що використовується в процесах вироблення і ухвалення рішень, або яка може прямо сприяти ухваленню рішень. Але істотність повинна використовуватися також в позитивному (описовому) значенні для визначення того, що взагалі повинне бути необхідним для деякого, поки невизначеного результату. Інформація розглядається як істотна (тому відображення необхідне), якщо знання цієї інформації може бути важливим для користувачів бухгалтерських звітів. Основне значення істотності полягає в тому, що вона припускає можливу зміну думки, заснованої на даних фінансового звіту, під впливом включення або коректування даних, представлених в якій-небудь статті [12].

На наш погляд, істотність також повинна бути розглянутою у зв'язку з проблемами, обумовленими обмеженою здатністю певних користувачів детально розбиратися в значному обсязі інформації. Фінансова інформація, корисна для ухвалення інвестиційних та інших рішень, може бути особливо ефективно використаною в умовах застосування комп'ютерної техніки і різних засобів зв'язку. Один з обов'язків бухгалтера при складанні фінансової звітності полягає в структуруванні й представленні цього обсягу таким чином, щоб він мав значення для її користувачів. Дуже великий і дуже малий обсяг інформації може ввести користувача в оману. В дуже великому обсязі інформації релевантні статті можуть виявитися неочевидними, і користувач,

грунтуючись на неадекватних даних, ухвалюватиме рішення, які, ймовірно, не мають сенсу. В той же час дуже мала кількість інформації не забезпечує надійне прогнозування й ухвалення обґрунтованих рішень. Таким чином, істотність вводить обмеження на інформацію, яка відбивається у фінансовій звітності.

Не можна недооцінювати вимогу ефективності інформації (співвідношення витрат і вигід від одержання інформації), яка відсутня в українському законодавстві.

Вимога ефективності передбачає, що вигоди зовнішніх користувачів від одержання інформації повинні перевищувати затрати на її отримання. Однак вигоди користувачів важко представити у кількісному виразі.

У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зафіксовано вимогу повноти відображення всіх фактів господарської діяльності, але при цьому відсутня вимога суттєвості й не обумовлюються затрати на одержання інформації. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне законодавче закріплення таких якісних характеристик інформації, як суттєвість і ефективність [70].

Останньою якісною характеристикою інформації є її зіставність. Зіставність характеризує можливість користувачів порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди і фінансові звіти різних підприємств. Її передумовою є наявність відповідної інформації за попередні періоди, надання інформації про облікову політику підприємства та її зміни. Вона досягається відносною стабільністю облікової політики підприємства, тобто незмінністю без крайньої потреби, а також послідовністю її застосування [13, с. 25].

Концептуальною основою фінансової звітності [39], виданою Радою з МСБО 7 вересня 2010 року, передбачено такі якісні характеристики фінансової звітності: доречність, правдиве подання, зіставність, можливість перевірки, своєчасність, зрозумілість. Таким чином, НП(С)БО 1 прирівняв достовірність фінансової звітності до правдивого її подання. Професор С. Голов вважає це невірним, оскільки достовірність інформації є лише однією з передумов її правдивого подання [19]. При цьому важливим є врахування нейтральності

інформації – не підпорядкованість інтересам будь-якого одного користувача.

Отже, ураховуючи вищевикладені невідповідності, недоцільно поширювати якісні характеристики, наведені в НП(С)БО 1, на підприємства, що складають фінансову звітність за МСФЗ.

Позитивною новацією при складанні фінансової звітності відповідно до вимог Н(П)БО 1 є те, що підприємства самі можуть визначати склад статей, за якими розкривається інформація. Підприємства можуть не наводити статті, передбачені у формах фінансової звітності, якщо в них відсутня інформація для розкриття (крім випадків, коли така інформація була в попередньому звітному періоді). Разом з тим, вони мають право включати до фінансових звітів додаткові статті за переліком, визначеним НП(С)БО 1, за умови, що така стаття відповідає двом критеріям: інформація є суттєвою та оцінка статті може бути достовірно визначена. Виконання вимоги встановлення порогу суттєвості інформації повинно знайти відображення в наказах про облікову політику підприємств.

НП(С)БО 1 визначено десять принципів, на основі яких повинна формуватися фінансова звітність [53]. Деякі принципи (періодичності, послідовності, безперервності діяльності) є ідентичними, окремі – схожими за своєю суттю (принцип достовірного подання може поєднуватися з принципами повного висвітлення, обачності й нарахування та відповідності доходів і витрат). Ураховуючи критерії, за якими стаття відображається у фінансовій звітності, доцільно доповнити національні принципи принципом суттєвості. Це передбачатиме обов'язковість окремого відображення суттєвих подібних статей. За МСФЗ, статті, різні за характером або функцією, мають наводитися підприємством окремо, крім випадку, коли вони є несуттєвими.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [70] бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на основних принципах, які відобразимо у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Принципи формування фінансової звітності

№	Принцип	Значення принципу
1	2	3
1	Обачність	Застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства
2	Повне висвітлення	Фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі
3	Автономність	Кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства
4	Послідовність	Постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності
5	Безперервність	Оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі
6	Нарахування та відповідність доходів і витрат	Для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів.
7	Превалювання сутності над формою	Операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми
8	Історична (фактична) собівартість	Пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання
9	Єдиний грошовий вимірник	Вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці
10	Періодичність	Можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності

Розглянемо зміст кожного із принципів, наведених у таблиці 1.3, в залежності від його участі та послідовності створення інформації для потреб фінансової звітності в умовах дії національних стандартів фінансової звітності.

Принцип єдиного грошового вимірника передбачає, що вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці.

Принцип безперервності означає оцінку активів та зобов'язань підприємства, виходячи із припущення, що його діяльність буде тривати далі. Це положення виключає наміри чи потреби підприємства ліквідувати або

суттєво зменшити масштаби своєї діяльності, що вимагає проведення оцінки контрольованих ним активів і зобов'язань відповідно до умов економічного середовища існування бізнесу.

Принцип історичної (фактичної) собівартості визначає пріоритетною оцінку активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання. Цей принцип за економічним змістом забезпечує оцінку контрольованих активів при початковій постановці їх на баланс підприємства залежно від каналів надходження.

Принцип обачності передбачає застосування у бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображають у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Принцип нарахування доходів і витрат полягає у їх визнанні для визначення фінансового результату звітного періоду.

Принцип відповідності поділяє доходи і витрати за видами діяльності, проте класифікація видів діяльності визначена лише П(С)БО 15 «Доходи»: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи, інші доходи.

У П(С)БО 16 «Витрати» класифікаційні групи виділяються за елементами і статтями витрат [66]. Визначення фінансового результату звітного періоду у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2) передбачає відображення доходів і витрат за видами діяльності, а також класифікацію витрат за елементами витрат.

Структура складових фінансового результату за видами діяльності надає інформацію щодо відповідності заявленої статутної діяльності фактичному

стану: основна маса прибутку має створюватися в результаті операційної діяльності, в тому числі від основного виду діяльності, що характеризує показник валового прибутку (збитку).

Принцип повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Вимоги цього принципу забезпечуються через встановлену функцію як для всієї фінансової звітності, визначену Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», так і окремих її форм: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом), Звіт про власний капітал, що встановлено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», які передбачають надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації щодо структурних елементів відповідних форм фінансової звітності [70]. Окрім того, активи та зобов'язання визнаються у фінансовій звітності за умови, що вони генерують майбутні економічні вигоди у результаті їх утримання та використання.

Принцип послідовності передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та повинна бути обґрунтована й розкрита у фінансовій звітності. Відповідно до П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», зміна облікової політики допускається у разі зміни статутних вимог; зміни вимог органу, який затверджує П(С)БО; якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності.

Цей принцип передбачає застосування обраної облікової політики для складання проміжної та річної фінансової звітності таким чином, щоб їх показники формувалися з дотриманням встановлених методів і процедур в умовах звичайної діяльності. Принципи оцінки активів, зобов'язань, доходів і

витрат для проміжних звітів мають бути тими самими, що і для річної фінансової звітності. П(С)БО допускає зміну облікової політики щодо оцінки елементів фінансової звітності, але при цьому у періоді її зміни необхідно перерахувати таку оцінку активів і зобов'язань за попередні проміжні періоди звітного року з урахуванням нової облікової політики. Витрати, які за своїм характером не визнаються активами на кінець року, не визнаються такими і у проміжній звітності.

Таким чином, принцип послідовності належить до організаційних, оскільки регулює дотримання встановлених обліковою політикою вимог щодо якісних показників фінансової звітності.

Принцип автономності, згідно з яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства. Основне призначення принципу автономності спрямоване на відображення у фінансовій звітності майна суб'єкта господарювання без включення майна його власників та інвесторів, які контролюють господарську діяльність, для формування реальної вартості активів, якими володіє суб'єкт і які можуть бути використані для погашення його зобов'язань перед учасниками бізнесу. За своєю суттю принцип автономності має чітке юридичне спрямування, забезпечуючи відображення активів і зобов'язань підприємства, які виникли внаслідок юридичного оформлення права володіння ними, що є основою відображення їх у бухгалтерському обліку та бухгалтерській звітності.

Принцип періодичності припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності, а тому є також організаційним, оскільки обумовлює строки складання звітності. Законом України визначено, що звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік.

Принцип превалювання сутності над формою у фінансовій звітності має забезпечити облік операцій відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми, а тому є основним серед інших принципів. Публічна

фінансова звітність корпоративних підприємств повинна відображати усі контрольовані активи, які приносять економічні вигоди від їх утримання і використання.

Узагальнюючи, слід відмітити, що принципи фінансової звітності є ринковим продуктом інформативних технологій, які сприяють кращому управлінню підприємством, задовольняють потреби учасників бізнесу у відповідній інформації щодо ринку капіталу. Доведено, що правильність застосування принципів фінансової звітності слід розглядати у контексті місії, стратегії і цілей підприємства, що дозволить оцінити їх фактичне виконання та потенційну спроможність нарощувати власний капітал для виконання зобов'язань перед власниками і учасниками бізнесу (рис. 1.2).

Окрім того, формування фінансової звітності з використанням принципів фінансової звітності полегшує інтерпретацію наданої інформації.

Облікова політика для складання фінансової звітності як ринковий інструмент системи управління складає лише незначну частину загальної облікової політики підприємства і одночасно є сполучною ланкою між бухгалтерським обліком та фінансовою звітністю [55, с. 18].

Щодо фінансової звітності, то облікова політика повинна забезпечити формування інформації згідно встановлених Законом України та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» принципів, а також прийняття одного із альтернативних методів оцінки активів та зобов'язань [53].

Рис. 1.2. Макро- і мікрочинники, що обумовлюють принципи фінансової звітності та їх склад [91, с. 257]

Таким чином, принципи, методи і процедури облікової політики бухгалтерського обліку за своїм складом відмінні від принципів, методів і процедур фінансової звітності, оскільки виконують різні функції по відношенню до користувачів відповідної інформації.

1.3. Характеристика користувачів фінансової звітності

За своїм призначенням фінансова звітність є інформаційним ресурсом і основним первинним носієм важливої облікової інформації для користувачів. Як об'єкт аналітичної діяльності вона використовується ними для прогнозування сценарію розвитку підприємства й прийняття адекватних економічних рішень.

Як зазначено у ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [70] та в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53] користувачами звітності є фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Законом України «Про аудиторську діяльність» (ст.9) зазначено, що користувачами бухгалтерської звітності можуть бути уповноважені на підставі законів України представники органів державної влади, юридичні та фізичні особи, зацікавлені в наслідках господарської діяльності суб'єктів [69].

У процесі вивчення розвитку фінансової звітності встановлено, що практична діяльність і наукові дослідження даної проблеми формуються під впливом потреб основних її користувачів, які є продуктом відповідної соціально-економічної формації, та відповідають рівню розвитку продуктивних

сил і виробничих відносин суспільства.

Більшість науковців класифікують користувачів фінансової звітності досить схоже між собою, це пов'язано в першу чергу з тим, кількість всіх користувачів звітності не є досить значною. Так професор Ф. Ф. Бутинець розділяє усіх споживачів фінансової звітності на дві групи:

- внутрішні (або «свої») – вищі органи, власники, трудові колективи;
- зовнішні (або «чужі») – органи виконавчої влади й інші користувачі

[8, с. 173].

Тобто ключовим класифікаційним фактором є пряма належність до діяльності підприємства.

В свою чергу, професор Я. Д. Крупка вбачає в якості головної класифікаційної ознаки вбачає ступінь впливу та зміст отримуваної інформації, відповідно до чого, пропонує наступну класифікацію користувачів звітності:

1. Власники – засновники, інвестори, акціонери;
2. Працівники – керівники, менеджери, інший управлінський апарат, інші працівники;
3. Держава – органи податкові, статистики, дозвільної системи, державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
4. Партнери – постачальники, підрядники, покупці, замовники, інші дебітори й кредитори, банки;
5. Громадськість – потенційні інвестори.

Ю. С. Цал-Цалко класифікує користувачів фінансової звітності в залежності від чіткості вираження фінансового інтересу:

1. Користувачі інформації, які мають прямий фінансовий інтерес;
2. Користувачі інформації, які мають непрямий фінансовий інтерес [95, с. 133];
3. Користувачі інформації, які не мають фінансового інтересу до респондентів.

Зважаючи на вищенаведені варіанти класифікацій користувачів звітності, із впевненістю можна стверджувати, що існують різносторонні погляди на дане

16	Інші користувачі	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
----	------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Джерело: складено автором на основі [95, с. 134-135]

Не менш важливими за кількісний склад користувачів фінансової звітності є якісні характеристики класифікації, зокрема встановлення рангу пріоритетності того чи іншого користувача для підприємства. На кожному підприємстві будується система бухгалтерського обліку виходячи із принципів бухгалтерського обліку, одним з яких є безперервність діяльності. Більш того, власники підприємства зацікавлені у тому, щоб воно працювало у кожному наступному звітному періоді, а для цього необхідно постійно поповнювати джерела фінансування, залучаючи капітал у вигляді інвестицій, довгострокових кредитів, тощо.

Виходячи із вищесказаного можна побудувати рангову модель пріоритетності користувачів звітності, тобто встановити послідовність користувачів в залежності від орієнтованості на них звітності підприємства (табл. 1.5).

Ранжування користувачів звітності

№	Ранг	Користувачі звітності
1	Перший	Потенційні інвестори, кредитори
2	Другий	Інвестори, власники, менеджери підприємства
3	Третій	Покупці та замовники, постачальники та підрядники
4	Четвертий	Працівники та суспільство (громадськість)
5	П'ятий	ДФС та інші державні органи

Джерело: складено автором автором на основі [95, с. 135]

Принципом групування даних у таблиці є необхідна орієнтованість звітної інформації. Фінансова звітність у такому форматі, в якому вона формується зараз не може задовольняти потреби користувачів. Щоб з'ясувати причини цього, необхідно детально розібрати вищезгадані потреби, та як наслідок вимоги, які користувачі ставлять до звітності (табл. 1.6).

Інтереси та потреби користувачів звітності

№	Користувачі звітності	Інтереси та потреби
1	2	3
1	Потенційні інвестори	Інвестори, як потенційні такі існуючі зацікавлені у примноженні вкладені у підприємство коштів. Для цього їм потрібна перспективна інформація про стан та діяльність підприємства, а також інформація про майбутні проекти, та вираження цих проектів у грошовому вимірнику. Фінансова ж звітність надає ретроспективну інформацію.
2	Інвестори	
3	Кредитори	Кредитори зацікавлені у інформації про платоспроможність підприємства, як теперішню так і майбутню, оскільки на них покладаються ризики неповернення фінансових ресурсів.
4	Власники	Інтерес власників зорієнтований на прибутковість діяльності підприємства, тому для них важливою є інформація про доходи, витрати та фінансові результати. Не менш важливою є інформація про рух грошових коштів. Фінансова звітність не дає можливості реально оцінити вищезазначені об'єкти через ретроспективну форму відображення та складний формат викладення інформації (мається на увазі недостатність знань, навичок та вмінь власників для правильного розуміння показників фінансової звітності).

1	2	3
5	Менеджери підприємств	Власники підприємства дуже часто помилково вважають, що головним інтересом менеджерів є розвиток підприємства та підвищення рівня його прибутковості та фінансової стабільності. Істинним інтересом менеджерів є підвищення власного грошово-матеріального рівня, що часто спонукає їх на викривлення інформації (за допомогою облікової політики) у звітності з метою підвищення інвестиційної привабливості підприємства, або ж з метою уникнення (оптимізації) податкових наслідків.
6	Покупці та замовники	Окрім якісної продукції, товарів, робіт, послуг за прийнятні ціни, покупці зацікавлені у відстроченні терміну платежу, чим по суті впливають на фінансовий стан та платоспроможність підприємства. Головними вимогами до звітності є об'єктивність відображуваних даних, оскільки це може вплинути на строковість укладання контракту.
7	Постачальники та підрядники	Даний вид користувачів зацікавлений у інформації про платоспроможність підприємства, та його фінансовий стан, оскільки від цього напряму залежить отримання оплати за відвантажену продукцію, товари, надані послуги.
8	Працівники	Працівників підприємства цікавить в першу чергу заробітна плата, навіть якщо платоспроможність, ліквідність, прибутковість підприємства мають мінімальні значення, працівники будуть працювати поки виплачується заробітна плата. Як показує практика, більшість працівників не можуть оцінити, та й не оцінюють показників фінансової звітності. Одною з основних причин цього є недоступна для сприйняття широкого кола користувачів форма представлення звітності.
9	Суспільство (громадськість)	Для суспільства є корисною інформація про вплив який справляє підприємство на екологію, культуру та суспільство загалом. У фінансовій звітності дані показники не висвітлюються. В окремих випадках, показники фінансової звітності можуть використовуватися в навчальному процесі у ВУЗах, тощо.
10	ДФС	Податкові (фіскальні) органи зацікавлені у прибутковості діяльності підприємства, але в той же час їх інтереси діаметрально протилежні інтересам власників, оскільки головним їх інтересом є максимізація податкового навантаження для підприємства. Податкові органи не є досить активними користувачами фінансової звітності, для них пріоритетнішою є податкова звітність, яка дещо інших методологічних основах.
11	Інші контролюючі органи	Фінансова звітність використовується як правило разом із спеціально розробленими формами звітності для відображення статистичних даних, та для регулювання окремих секторів економіки країни.

Отже, користувачами фінансових звітів є існуючі та потенційні інвестори, працівники, позикодавці, постачальники та інші торгові кредитори, замовники, уряд та урядові установи, контролюючі органи, громадськість і т.д. Вони використовують фінансові звіти для задоволення певних різноманітних потреб у фінансовій інформації.

Розглянувши інтереси користувачів фінансової звітності можна стверджувати, що коло їх інтересів надзвичайно широке, користувачі прагнуть до якомога ширшого, об'єктивнішого та актуальнішого висвітлення інформації про діяльність підприємства.

Хоча фінансові звіти не спроможні задовольнити інформаційні потреби всіх цих користувачів, існує ряд потреб, які є спільними для всіх користувачів інформації.

Таким чином, сформований список потенційних користувачів фінансової звітності дасть змогу, на наш погляд, при формуванні облікової політики розставити пріоритети й обрати таку облікову політику, яка дасть можливість сформувати фінансову звітність з погляду найбільшої показності для категорій користувачів відповідно до їх рангу.

Висновки до Розділу 1

1. Аналіз спеціальної літератури з окресленої тематики показав, що в умовах становлення ринкових відносин в Україні якісно трансформується роль фінансової звітності підприємств. Сьогодні вона є елементом інфраструктури ринкової економіки, реальним засобом комунікації, з допомогою якого менеджери різних рівнів мають змогу формувати стратегію і тактику розвитку підприємства. Саме на підставі даних фінансової звітності можна оцінити майновий стан, результати діяльності та економічний потенціал суб'єкта господарювання, прогнозувати майбутні грошові потоки та визначати вектори його розвитку, приймати ефективні управлінські рішення. Адже головним призначенням фінансової звітності є надання внутрішнім і зовнішнім користувачам правдиву, достовірну інформацію про майновий та фінансовий стан підприємства, про фінансові результати та ефективність господарювання за звітний період.

2. Досліджено поняття «звітність» у бухгалтерському обліку та встановлено, що фінансова звітність – система узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих і представлених у певній формі, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цим користувачем відповідних рішень. Для фінансової звітності передбачено такі якісні характеристики:

- доречність;
- зрозумілість;
- зістаність;
- достовірність;
- порівнювальність;
- своєчасність.

3. Відповідно до ст.4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на основних принципах:

- обачність;
- повне висвітлення;
- автономність;
- послідовність;
- безперервність;
- нарахування та відповідність доходів і витрат;
- превалювання сутності над формою;
- історична (фактична) собівартість;
- єдиний грошовий вимірник;
- періодичність.

Для того, щоб звітність була дієвим засобом управління і контролю, вона повинна дотримуватись вище вказаних принципів.

4. Викремлено поняття користувачів фінсової звітності на лісогосподарському підприємстві, згідно з яким користувачі фінансової звітності – фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень. Також здійснено класифікацію користувачів за певними групами та подано їх характеристику. Ключовим класифікаційним фактором є пряма належність до діяльності підприємства. Тобто, користувачі можуть бути зовнішні (громадськість, покупці та замовники, інвестори, кредитори, аудиторів, клієнти, конкуренти, постачальники, банківські та кредитні установи та інші) і внутрішні (керівники підприємств та управлінський персонал, працівники підприємств, профспілки та працівники бухгалтерії, фінансисти, економісти).

Фінансова звітність підприємств регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ЗУ «Про аудиторську діяльність», Господарським кодексом України, Податковим кодексом, ЗУ «Про державну підтримку малого підприємництва» та ін.

5. Особливості обліку лісогосподарського підприємства, яким є ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» передбачає те, що продукція в лісовому господарстві з'являється на перетині природних процесів, які покладені в основу технологічних. Тому вважаємо доцільним з метою обліку виробничого процесу розділяти його на етапи створення лісових культур, а саме: вирощування лісового садивного матеріалу, створення молодняків, переведення їх у середньовікові деревостани, пристигаючі, стиглі та перестійні. Поділ процесу виробництва на такі переділи надасть можливість визначитись з термінологією щодо готової продукції за кожним переділом, проаналізувати ефективність лісокультурних заходів та зіставляти витрати з результатами діяльності.

Отже, фінансова звітність, ґрунтуючись на узагальнених даних бухгалтерського обліку, виступає зв'язною ланкою між зовнішнім середовищем і підприємством. Вона задовольняє вимоги щодо необхідного обсягу інформації, можливостей її засвоєння зовнішніми і внутрішніми користувачами. Саме тому, керівництво повинно чітко розуміти наслідки прийнятих ним управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2.1. Організація складання фінансової звітності

Сучасний стан нормативного і методичного забезпечення підготовки звітності дозволяє констатувати факт існування неузгодженості підходів до її класифікації.

У зв'язку з цим в обліковій теорії звітність як економічну категорію трактують двояко. З одного боку, вона виступає системою узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників, які характеризують виробничу й фінансово-господарську діяльність підприємства за певний період. З іншого – звітність є елементом бухгалтерського обліку, способом узагальнення і подання інформації про результати діяльності підприємства, оскільки обліковий цикл завершується складанням звітності.

У зв'язку з тим, що на законодавчому рівні передбачено різні види звітності, виникають розбіжності у думках багатьох науковців щодо їх сутності та призначення (Додаток А).

В цілому підготовка та складання фінансової звітності має свої етапи, що обумовлено тривалістю облікового періоду і складністю виконуваних робіт. Насамперед необхідно перевірити повноту відображення у поточному обліку господарських операцій, оформлених відповідними документами, і завершити облікові записи: уточнити розподіл витрат і доходів між суміжними звітними періодами; перевірити стан розрахунків з дебіторами і кредиторами, скоригувати обсяги доходів і витрат, а також списати відповідні суми на фінансові результати та закрити рахунки; відобразити чисті прибутки (збитки) і їх розподіл чи погашення.

При складанні фінансової звітності важливо дотримуватися принципів та правил її підготовки, передбачених чинними нормативно-правовими

актами.[70; 53].Наведемо найголовніші з них:

1. Відповідно до ст. 5 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність складається у грошовій одиниці України – гривні. Великі та середні суб'єкти підприємництва заповнюють форми фінансової звітності в тисячах гривень без десяткових знаків. І лише грошові показники розділу IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за формою № 2 відображають у гривнях зкопійками.

2. При складанні фінансової звітності не допускається згортання статей активів та зобов'язань, доходів і витрат, окрім випадків, передбачених відповідними П(С)БО або МСФЗ (п. 3 розд. IV НП(С)БО1).

Підприємства можуть не наводити статті, у яких відсутня інформація до розкриття, крім випадків, коли така інформація була в попередньому звітному періоді (п. 4 розд. II НП(С)БО 1). Проте, на наш погляд, можна, як і раніше, вказувати у фінансовій звітності всі передбачені в ній рядки (у т. ч. й ті, що не містять показників), а за відсутності показників вставити в них прокреслення. Разом з тим можна додавати статті зі збереженням їх назви та коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведених у додатку 3 до НП(С)БО 1, якщо стаття відповідає таким критеріям:

- інформація є суттєвою;
- оцінку статті може бути достовірно визначено.

3. Показники про податок на прибуток, витрати і збитки, вирахування з доходу, вибуття коштів, зменшення складових власного капіталу наводяться в дужках (п. 5 розд. II НП(С)БО1).

4. До фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства (п. 6 розд. II НП(С)БО1).

5. Показники річної фінансової звітності повинні підтверджуватися результатами проведеної перед цим інвентаризації активів та зобов'язань.

6. Фінансова звітність має бути підписана керівником та бухгалтером

підприємства (ст. 11 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»).

Фінансову звітність подають усі юридичні особи, створені відповідно до чинного законодавства України (незалежно від організаційно-правової форми господарювання та форми власності), а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік.

Як передбачено у п. 2 Порядку подання фінансової звітності, фінансова звітність складається відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) або міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) [67].

Зауважимо також, що у п. 2 Порядку подання фінансової звітності одночасно зі згаданими видами діяльності зазначаються й інші, проте їх перехід на міжнародні стандарти відбудеться дещо пізніше, а саме:

- допоміжна діяльність у сферах фінансових послуг і страхування (розд. 66 КВЕД ДК 009:2010) – з 1 січня 2014 року;
- діяльність з управління активами (група 64.3 КВЕД ДК 009:2010) – з 1 січня 2015 року;
- кредитні спілки – з 1 січня 2015 року;

Крім того, фінансову звітність за МСФЗ подають підприємства, що застосовують міжнародні стандарти за самостійним рішенням [70, ст. 12]. Причому, як зазначає Міністерство фінансів України у листі від 06.03.2012р. №31-08410-07-29/5792, від підприємств, що складають фінансову звітність за МСФЗ (обов'язково або за самостійним рішенням), не потрібне подання фінансової звітності відповідно до національних П(С)БО [104]. Усі інші юридичні особи складають та подають фінансову звітність відповідно до національних П(С)БО.

Коло користувачів фінансової звітності визначено ст. 14 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також п. 2 Порядку подання фінансової звітності. Так, відповідно до вимог цих документів підприємства зобов'язані подавати річну фінансову звітність [70; 67]:

- органам, до сфери управління яких вони належать;
- трудовим колективам на їх вимогу;
- власникам (засновникам) згідно з установчими документами;
- органам виконавчої влади та іншим користувачам відповідно до

законодавства, зокрема органи державної статистики та органи Міндоходів.

Обов'язкове подання фінансової звітності органам державної статистики передбачено ст. 18 ЗУ «Про державну статистику» [72] і п. 2 Порядку подання фінансової звітності. Зауважимо, що разом із фінансовою звітністю може подаватися довідка про згоду на подання органам державної влади даних з фінансової звітності підприємства (абз. 10 п. 2 Порядку подання фінансової звітності) [67].

Відповідно до ст. 13 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» звітним періодом при складанні фінансової звітності є календарний рік. Крім того, усі підприємства (за винятком платників податку на прибуток за ставкою 0 % і суб'єктів мікро-підприємництва) зобов'язані подавати проміжну фінансову звітність у складі Балансу і Звіту про фінансові результати, яка подається щокварталу наростаючим підсумком з початку звітного року.

Для новостворених підприємств перший звітний період може бути менше 12 місяців, але не може перевищувати 15 місяців.

Строки подання фінансової звітності встановлено Порядком подання фінансової звітності та ПКУ в залежності від установи, в яку подається така звітність (Додаток Б) [14]. Так, відповідно до п. 5 Порядку до органів статистики річна фінансова звітність (крім зведеної та консолідованої) повинна подаватися не пізніше 28 лютого року, наступного за звітним. Якщо граничний строк подання фінансової звітності припадає на неробочий день, то такий строк переноситься на перший після вихідного робочий день. Державному реєстратору за місцезнаходженням реєстраційної справи річна фінансова звітність подається не пізніше 1 червня року, наступного за звітним [78].

Датою подання фінансової звітності вважається день її фактичної передачі за призначенням. Якщо фінансова звітність надсилається поштою, то датою її

подання вважається дата отримання адресатом, зазначена на штампелі відділення зв'язку, що обслуговує адресата.

Окремі суб'єкти господарювання зобов'язані не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним, оприлюднювати (тобто розміщувати на власній веб-сторінці та опубліковувати в періодичних або неперіодичних виданнях) річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком. Обов'язковому оприлюдненню підлягає звітність публічних акціонерних товариств, підприємств

- емітентів іпотечних облігацій, іпотечних сертифікатів, облігацій підприємств та сертифікатів фондів операцій з нерухомістю, професійних учасників фондового ринку, банків, страховиків, інших фінансових установ.

До територіальних органів Державної Фіскальної Служби України відповідно до п. 46.2 ст. 46 ПКУ платник податку на прибуток підприємства разом з відповідною податковою декларацією подає квартальну або річну фінансову звітність у порядку, передбаченому для подання податкової декларації [63]. Аналогічні за змістом норми містить і п. 2 Порядку подання фінансової звітності.

2.2. Бухбаланс як основна форма звітності та методика формування його показників

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у процесі господарської діяльності підприємства є потреба у накопиченні своєчасної та достовірної інформації про склад та структуру його господарських засобів і джерел їх формування, а також про платоспроможність підприємства. Ці та інші дані можна отримати за допомогою даних бухгалтерського балансу.

В бухгалтерському обліку баланс є одним з найважливіших базових понять і розглядається як:

1) Один із елементів методу бухгалтерського обліку. У даному

випадку баланс визначається як спосіб економічного групування й відображення в грошовій оцінці господарських засобів за їхнім складом та розміщенням і джерелами формування на певну дату.

2) Одна із форм звітності – документ у формі двосторонньої таблиці, в лівій частині якої майно підприємства розглядається за складом та розміщенням (господарські засоби), а в правій – за джерелами утворення та цільовим призначенням (джерела утворення господарських засобів) [49].

За зовнішнім виглядом бухгалтерський баланс – це таблиця, яка складається з двох частин:

- ліва частина має назву «АКТИВ» – у ній відображають майно підприємства (ця частина балансу відповідає на питання: які активи має підприємство для здійснення своєї господарської діяльності?). Згідно з НП(С)БО 1 активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

- у правій частині, під назвою «ПАСИВ», відображають власний капітал та зобов'язання (ця частина відповідає на питання: які джерела надходження активів підприємства?). Пасиви складаються з власного капіталу та залучених (позикових) коштів, що мають назву зобов'язань підприємства, мається на увазі заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Для бухгалтерського балансу є обов'язковою рівність активу та пасиву, з якої випливає основне балансове рівняння:

$$\text{Актив} = \text{Зобов'язання} + \text{Капітал}$$

Відсутність рівності підсумків активу і пасиву балансу свідчить про наявність помилок, допущених в процесі ведення бухгалтерського обліку чи безпосередньо під час його складання.

Методологічні засади побудови бухгалтерського балансу та його форма визначені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». У зазначеному

стандарті сказано, що Баланс (звіт про фінансовий стан) – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;

Метою складання ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» на підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Актив відображається в балансі за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

Зобов'язання відображається у балансі, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Власний капітал відображається в балансі одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до його зміни.

Однорідні групи активів і пасивів об'єднуються в розділи балансу.

Актив балансу складається з таких трьох розділів:

- Необоротні активи.
- Оборотні активи.
- Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

Зазначимо, що необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття – це особлива група необоротних активів, які після визнання їх такими припиняють визнаватися у складі необоротних активів з відповідними обліковими наслідками (амортизація не нараховується). Необоротний актив та група вибуття визнаються утримуваними для продажу у разі, якщо:

- 1) економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням;
- 2) вони готові до продажу у їх теперішньому стані;
- 3) їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу;

4)умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів;

5)здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема якщо керівництвом підприємства підготовлено відповідний план або укладено твердий контракт про продаж, здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості [49].

Як видно із структури активу балансу, активи відображені у ньому за ознаками зростання ліквідності: спершу – мало ліквідні (необоротні активи), далі – більш ліквідні (запаси, грошові кошти). Ліквідність розглядається як здатність швидко і без втрат конвертувати активи у грошові кошти.

Пасив балансу складається з таких розділів:

1. Власний капітал.
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення.
3. Поточні зобов'язання і забезпечення.
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (П(С)БО 27).
5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (додатковий розділ із додатка 3 до НП(С)БО 1).

Кожен із вищенаведених розділів складається із статей, перелік яких наведено у ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) (Додатки Е, Ж, З).

Таким чином, на підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» побудова балансу передбачає, що окремі статті активу і пасиву згруповано у відповідні розділи з метою найбільш чіткого простеження взаємозв'язку між активами підприємства і джерелами їх формування.

Аналізуючи ці показники, користувачі одержують інформацію про величину власного капіталу підприємства, його фінансову стійкість, платоспроможність і приймають відповідні управлінські рішення. Порядок складання ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» визначений НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. Наказом Міністерства

фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. При складанні Балансу також слід враховувати вимоги всіх Національних положень стандартів бухгалтерського обліку, залежно від статті, яка відображається [49].

Баланс підприємства складають на кінець останнього дня звітного періоду на основі інформації за залишками на балансових рахунках – 1-6 класів Плану рахунків бухгалтерського обліку з оборотно-сальдової відомості та Головної книги.

Звітним періодом є календарний рік, який поділяється на проміжні періоди звітування – квартали. Баланс як форма звітності складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року. Останній календарний день кварталу називають «датою балансу». При складанні річного балансу такою датою є 31 грудня, а при заповнення Балансу за I квартал – 31 березня.

У разі ліквідації підприємства ліквідаційна комісія складає ліквідаційний баланс та публікує його протягом 45 днів.

Особливістю заповнення Балансу є те, що у графі 3 ф. № 1 «Баланс» «На початок звітного періоду» наводяться показники станом на останній календарний день попереднього періоду. В графі 4 «На кінець звітного періоду» відображаються значення активів і пасивів на кінець поточного звітного періоду.

Узагальнено процес формування ф. № 1 «Баланс» на досліджуваному підприємстві можна відобразити у таких етапах:

1. Заповнення вступної частини ф. № 1 щодо загальних даних суб'єкта господарювання та звітного періоду;
2. Занесення окремих статей активу і пасиву з оборотно-сальдової відомості;
3. Визначення значень розрахункових показників ф. № 1 (рядків 1000, 1010);
4. Обчислення підсумків по розділах активу і пасиву;
5. Визначення валюти балансу за активом і пасивом;
6. Порівняння підсумкових значень активу і пасиву (щодо наявності

рівності між ними) [49].

У вступній частині зазначають загальні відомості про досліджуване підприємство, зокрема: назву суб'єкта господарювання; територіальну належність; організаційно-правову форму господарювання; вид економічної діяльності; адресу підприємства; звітний період; середню кількість працівників підприємства протягом звітного періоду; дату затвердження фінансової звітності; відповідну позначку, якщо звітність складена за МСФЗ реєстраційні та інші коди. Усі ці дані розкривають коротку характеристику про діяльність підприємства. Важливим сегментом роботи при цьому є занесення різних кодів до вступної частини ф. № 1. Так, у фінансовій звітності необхідно заповнити відповідні клітини за такими кодами:

– код ЄДРПУ, який розшифровується як Єдиний державний реєстр підприємств і організацій України. Він присвоюється кожному підприємству під час його реєстрації в органах статистики, тобто є індивідуальним для кожного суб'єкта господарювання. Даний код зазначається на багатьох бухгалтерських документах та печатці суб'єкта господарювання.

– код КОАТУУ – це код території і розшифровується як кодифікація адміністративно-територіального устрою України. За такою системою кодифіковано кожен населений пункт України.

– Код КОПФГ (Класифікація організаційно-правових форм господарювання). Його призначено для використання органами державного управління та іншими користувачами для обліку, збирання й оброблення статистичної та адміністративної інформації щодо державної реєстрації та узагальнювання результатів економічної діяльності суб'єктів господарської (зокрема підприємницької) діяльності, ведення державних реєстрів.

– код КВЕД означає код виду економічної діяльності. Такий код встановлюється під час реєстрації підприємства в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України на основі установчих документів

відповідно до Державного класифікатора видів економічної діяльності.

– код за ДКУД, що розшифровується як Державний класифікатор управлінської документації (номенклатурний перелік назв уніфікованих форм документів (УФД) з унікальними кодовими позначеннями) [49].

Другий етап є найбільш трудомістким і передбачає занесення окремих залишків по рахунках бухгалтерського обліку з оборотно-сальдової відомості до відповідних статей Балансу. При цьому важливим є згрупування значень по окремих субрахунках в межах тих економічних груп рахунків, які відображені у Ф. № 1.

Третій етап передбачає визначення так званих розрахункових показників звіту. Це пов'язано з особливістю побудови Балансу в Україні за принципом балансу-нетто. Цей принцип означає, що до підсумкового сальдо не включаються рахунки зносу, сумнівні борги тощо. Тобто у Балансі є такі основні розрахункові показники:

- рядок 1000 – залишкова вартість нематеріальних активів, який розраховується як різниця між первісною вартістю нематеріальних активів (рядок 1001) та накопиченою амортизацією (рядок 1002);
- рядок 1010 – залишкова вартість основних засобів, що обчислюється як різниця між первісною вартістю цих активів (рядок 1011) та сумою їх зносу (рядок 1012) [49].

При розрахунку підсумків по розділах Балансу (четвертий етап) до підсумку розділів I і II активу балансу (крім усіх інших статей звіту, які не потребують додаткового обрахунку) включаються тільки розрахункові показники, а саме: рядки 1000, 1010. А показники у рядках 1001, 1002, 1011, 1012 до уваги не беруться. У пасиві балансу, зокрема I розділі віднімаються значення у рядках 1425 – неоплачений капітал, 1430 – вилучений капітал, 1420 – якщо відображено непокріті збитки [49].

Наступним етапом є визначення підсумкових показників по активу та пасиву балансу. Так, для визначення валюти активу Балансу додаються значення усіх трьох розділів. Для обчислення валюти пасиву додають значення

по чотирьох розділах пасиву.

На останньому етапі порівнюють підсумки активу і пасиву з метою встановлення правильності заповнення Звіту за ф. № 1. Якщо актив і пасив рівні між собою, то баланс складений правильно.

На досліджуваному підприємстві можна простежити такі показники Балансу (Звіту про фінансовий стан) за 2013-2015 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Показники балансу на основі ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»

1	2	3	4
	2013	2014	2015
Необоротні активи (р. 1095)	5471	6157	6889
Оборотні активи (р. 1195)	3428	2314	4887
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (р. 1200)	-	-	-
Баланс (р. 1300)	8899	8471	11776
Власний капітал (р. 1495)	4608	4612	7722
Довгострокові зобов'язання і забезпечення (р. 1595)	371	383	1496
Поточні зобов'язання і забезпечення (р. 1695)	3920	3476	2558
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (р.1700)	-	-	-
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (р.1800)	-	-	-
Баланс (р.1900)	8899	8471	11776

Баланс підприємства ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»– це віддзеркалення його фінансового стану на конкретний момент часу, що показує залежність підприємства від зовнішніх і позикових джерел фінансування, відносини між постачальниками і покупцями.

2.3. Методика та порядок складання звіту про фінансові результати

У Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) за формою № 2 досліджуваного товаристваДП «Ярмолинецьке лісове господарство»наводять інформацію про доходи, витрати, прибутки та збитки, а також про сукупний дохід підприємства за звітний період. Так, показники про податок на прибуток, витрати і збитки, собівартість, вирахування з доходу наводяться у дужках. Звіт складається з чотирьохрозділів:

- I. Фінансові результати.
- II. Сукупний дохід.
- III. Елементи операційних витрат.
- IV. Розрахунок показників прибутковості акцій.

Звіт про фінансові результати складається з чотирьох розділів, кожний з яких розкриває певний аспект доходів, витрат і фінансових результатів підприємства, що показано у Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Структура Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

№ з/п	Розділи	Призначення	Види підприємств, що надають інформацію
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	I. Фінансові результати	Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду	Усі (крім кредитних та бюджетних)
	II. Сукупний дохід	Визначення чистого прибутку/збитку (підсумок розд. I «Фінансові результати»); Визначення дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств й іншого сукупного доходу, зменшених на суму податку на прибуток.	Усі (крім кредитних та бюджетних)
	IV. Розрахунок показників прибутковості акцій	Інформація про прибуток та дивіденди на одну просту акцію, яка знаходилась в обігу	Тільки акціонерні товариства

Розділ I «Фінансові результати» звіту надає інформацію про доходи і витрати з точки зору власника підприємства:

- розглядає прибуток як джерело виплат власникам (нарахування і сплати дивідендів тощо), створення резервного капіталу або збільшення статутного капіталу;
- усі витрати, пов'язані з отриманням доходу звітного періоду, включаючи і податок на прибуток, вважає витратами звітного періоду.

Згідно з п. 3 розд 1 НП(С)БО 1, сукупний дохід – це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій із власниками) [53].

Розділ II «Сукупний дохід» підприємства ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» включає:

- чистий прибуток/збиток (підсумок розд. I «Фінансові результати»);
- дооцінку (уцінку) необоротних активів і фінансових інструментів, накопичені курсові різниці, частку іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств й інший сукупний дохід, зменшені на суму податку на прибуток.

Розділ III «Елементи операційних витрат» надає змогу провести необхідний аналіз структури витрат на виробництво, управління, збут та інших операційних витрат за економічними елементами та використовується для складання Звіту про рух грошових коштів під час коригування суми нерозподіленого прибутку на негрошові статті (зокрема на суму амортизації).

Розділ IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» Звіту про фінансові результати стосується лише акціонерних товариств, прості або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються фондових біржах, у тому числі таких товариств, які знаходяться у процесі випуску зазначених акцій.

Так як дана форма звітності безпосередньо пов'язана з визначенням доходів і витрат підприємства, а також з сумою нарахованого податку на

прибуток, то розглянемо правила заповнення статей Звіту про фінансові результати за кожним окремим рядком. На практиці у бухгалтерів часто виникають запитання щодо розрахунку податку на прибуток, який відображають у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід). Тому зупинимося на визначенні показника ряд. 2300 форми №2.

Так само як ряд. 1045 «Відстрочені податкові активи» та 1500 «Відстрочені податкові зобов'язання» Балансу, ряд. 2300 «Витрати (дохід) з податку на прибуток» річного Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) має заповнюватися з урахуванням вимог П(С)БО 17.

Згідно з П(С)БО 17 витрати (дохід) з податку на прибуток у фінансовій звітності визнаються виходячи з величини поточного податку на прибуток і відповідної величини відстроченого податкового зобов'язання (далі – ВПЗ) відстроченого податкового активу (далі – ВПА) [64]. При цьому під поточним податком на прибуток розуміють суму податку, розраховану в звітному періоді відповідно до податкового законодавства.

Для обчислення витрат з податку на прибуток, підприємство ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» використовує наступну формулу :

Витрати з податку на прибуток = Поточний податок на прибуток + ΔВПЗ – ΔВПА, де:

– ΔВПЗ (ряд. 1500 гр. 4 форми № 1 – ряд. 1500 ф. 3 форми № 1) – сума накопичених ВПЗ за звітний період;

– ΔВПА (ряд. 1045 гр. 4 форми № 1 – ряд. 1045 гр. 3 форми № 1) – сума накопичених ВПА за звітний період.

Розрахована в такий спосіб величина відображається на підприємстві у ряд. 2300 форми № 2. Винятком є податок на прибуток від безоплатно отриманих необоротних активів, а також ВПЗ, пов'язані з дооцінкою необоротних активів, що нараховуються проводками:

Дтсубрах. 424 – Ктсубрах. 641/Податок на прибуток.

Дтрах. 41 – Ктрах. 54 відповідно.

Їх у ряд. 2300 форми № 2 не показують [15; 78].

Відмітимо, що основними елементами звіту є доходи і витрати. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73. «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід), витратами визнається зменшення, економічних, вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення чи розподілу власниками).

Доходами визнається збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) [93, с.9-10].

Дохід у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) відображається при надходженні активу або погашенні зобов'язань, а витрати – в момент вибуття активу або збільшення зобов'язань.

Для контролю за фінансовими результатами господарсько-фінансової діяльності підприємства та їх аналізу, крім даних, узагальнених на синтетичних рахунках 70 «Доходи від реалізації», 90 «Собівартість реалізації», 74 «Інші доходи», 79 «Фінансові результати» та на інших рахунках доходів і витрат підприємства, потрібні деталізовані дані про фінансові результати діяльності підприємства. Їх можна отримати лише з належно, раціонально організованого аналітичного обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Більше того, не буде перебільшенням стверджувати, що без належно, раціонально організованого аналітичного обліку фінансових результатів практично неможливо скласти об'єктивний Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Отже, основним джерелом інформації для складання Звіту про фінансові результати є аналітичний облік доходів, витрат і фінансових результатів підприємства. Аналітичний облік доходів і витрат до окремих рахунків або субрахунків ведуть у спеціальних відомостях або книгах, прийнятих на даному підприємстві за формою бухгалтерського обліку або за програмою

комп'ютерного обліку. На аналітичних рахунках (статтях) підраховують доходи, витрати та фінансові результати за звітний місяць. У зв'язку з тим, що в кварталному Звіті про фінансові результати доходи і витрати за звітний період показуються наростаючим підсумком з початку року, доцільно після підсумку за останній місяць кварталу внести окремий рядок (графу) «з початку року».

Заповнення Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за відсутності належно організованого аналітичного обліку доходів і витрат можливе тільки за вибілковими даними з облікових реєстрів і первинних бухгалтерських документів. Оскільки точність вибілкових даних про доходи і витрати не може бути системно перевірена, при заповненні звіту можливі помилки, що істотно впливають на його точність і об'єктивність.

Розділ I «Фінансові результати».

У першому розділі звіту відображається сума доходів і витрат від усіх видів діяльності підприємства і визначається чистий прибуток або збиток звітного періоду. Процес розрахунку прибутку (збитку) звітного періоду і заповнення розділу I Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) може бути поділений на такі етапи:

- 1.Визначення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
- 2.Розрахунок валового прибутку (збитку).
- 3.Визначення фінансового результату – прибутку (збитку) – від операційної діяльності.
- 4.Розрахунок фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування.
- 5.Визначення чистого фінансового результату звітного періоду [15, с.296].

Слід відмітити, що результати кроків 1, 2 та 4 розраховуються під час складання Звіту форми №2, тоді як показники фінансових результатів за кроками 3, 5, 6 формуються на субрахунках рахунка 79 «Фінансові результати».

1.У статті«Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг

(у т. ч. платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

Відмітимо, що для заповнення р. 2000 використовують обороти за Дт 701, 702, 703 в кореспонденції з Кт 791 за мінусом оборотів за Дт 791 в кореспонденції з Кт 704.

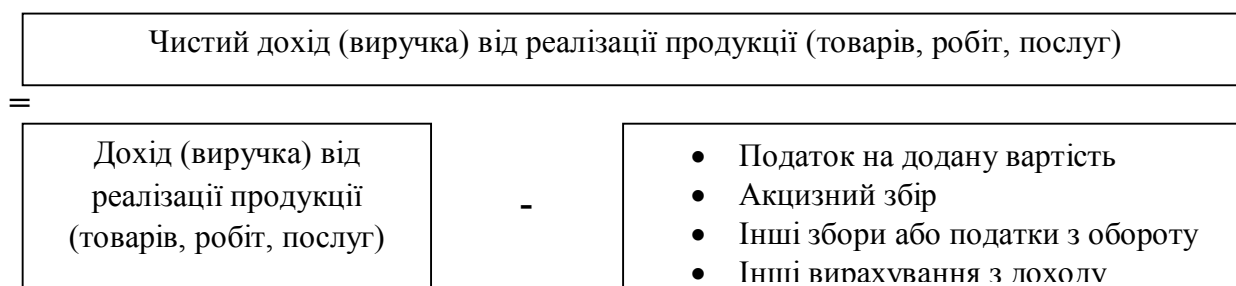

Рис. 2.1. Визначення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

На ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» чистий дохід від реалізації продукції становить:

- 1) у 2013 році: 20283 тис. грн.;
- 2) у 2014 році: 25912 тис. грн.;
- 3) у 2015 році: 43251 тис. грн.

2. Стаття «Валовий прибуток/збиток» (рядки 2090/2095) визначається як різниця між чистою виручкою від реалізації та собівартістю реалізації (виробничою собівартістю), тобто р.2000-р.2050. Інформаційного реєстру, з якого можна було б отримати інформацію для заповнення цього рядка, немає. Тому дані по цьому рядку найпростіше отримати за допомогою рис.2.2.

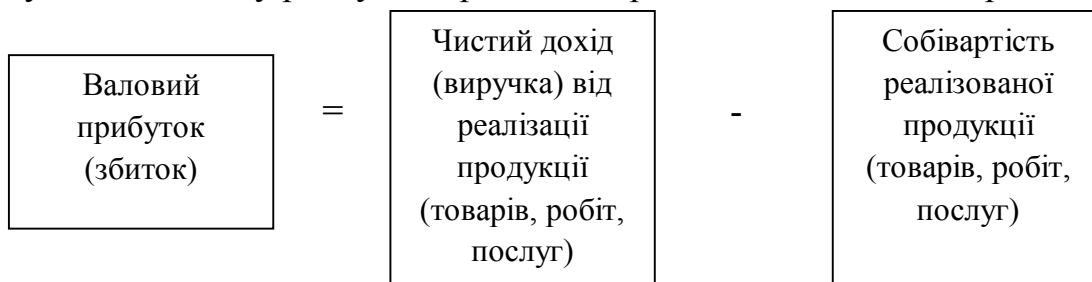

Рис. 2.2. Розрахунок валового прибутку (збитку)

У нашому підприємстві:

1. 2013 р. валовий прибуток становив: $20283-12507=7776$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2090.
2. 2014 р. валовий прибуток становив: $25912-16575=9337$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2090.
3. 2015 р. валовий прибуток становив: $43251-23303=19948$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2090.

Крім того, ряд. 2090 має дуже важливий економічний зміст: він виступає як сума покриття (маржі) невиробничих накладних витрат (рах. 92 «Адміністративні витрати», рах. 93 «Витрати на збут», рах. 94 «Інші витрати операційної діяльності»).

3.Фінансовий результат прибуток (збиток) від операційної діяльності — це ще не чистий прибуток, але вже показник, близький до його значення. Він визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат (рис.2.3).

Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток чи збиток)	=	Валовий прибуток (збиток)	+	Інші операційні доходи	-	адміністративні витрати; витрати на збут; інші операційні витрати.
---	---	---------------------------------	---	---------------------------	---	--

У рядку 2190 відображається прибуток від операційної діяльності, який визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат:

р. (2090 +/- 2105 +/- 2110 + 2120) – р. (2130 + 2150 + 2180) або

р. (2120 +/- 2105 +/- 2110) – р. (2095 + 2130 + 2150 + 2180) (якщо значення додатне).

У рядку 2195 відображається збиток від операційної діяльності, який визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат:

$$\text{р. (2090 +/- 2105 +/- 2110 + 2120) - р. (2130 + 2150 + 2180) або}$$

р. (2120 +/- 2105 +/- 2110) – р. (2095 + 2130 + 2150 + 2180) (якщо значення від'ємне).

Дані в рядку 2195 вказуються в дужках.

Перевірити такі обчислення можна, визначивши відповідно кредитове чи дебетове сальдо субрахунку 791.

На аналізованому підприємстві фінансовий результат від операційної діяльності склав:

1. 2013 р. фінансовий результат прибуток (збиток) від операційної діяльності становив: $(7776+1430) - (2400+5103+1591) = 112$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2190.

2. 2014 р. фінансовий результат прибуток (збиток) від операційної діяльності становив: $(9337+1480) - (2519+5844+2190) = 264$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2190.

3. 2015 р. фінансовий результат прибуток (збиток) від операційної діяльності становив: $(19948+1328) - (4168+7318+5189) = 4601$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2190.

4. У фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування включається доходи і витрати не тільки від операційної діяльності, а й від фінансової та інвестиційної. Тому прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат, що показано на рис. 2.4.

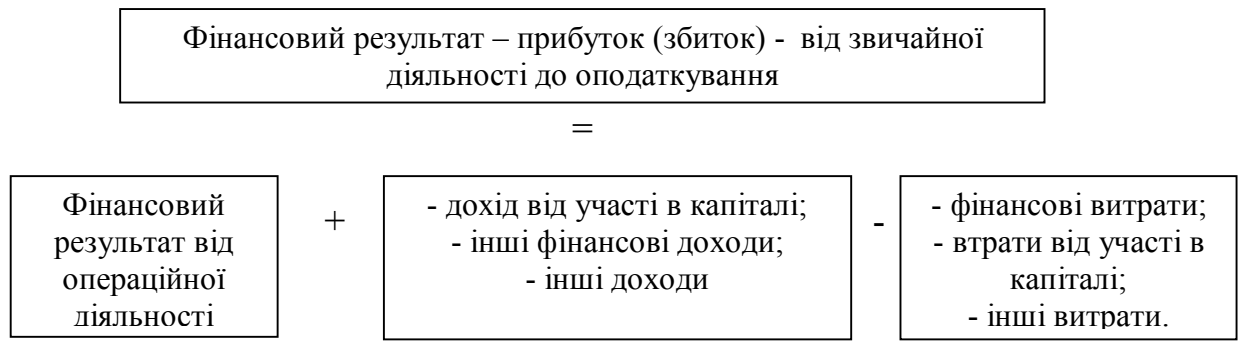

Рис.2.4. Визначення фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування

Відмітимо, що для заповнення р. 2290 необхідно: р. (2190 + 2200 + 2220 + 2240 +/- 2275) – р. (2250 + 2255 + 2270) або р. (2200 + 2220 + 2240 +/- 2275) – р. (2195 + 2250 + 2255 + 2270) (якщо значення додатне).

На підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування склав:

- 2013 р. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування становив: 112+39-135 = 16 (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2290.
- 2014 р. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування становив: 264+38-97 = 205 (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2290.
- 2015 р. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування становив: 4601+19-24 = 4596 (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2290.

Перевірити розраховані показники таким чином значення можна, склавши сальдо субрахунок 791 «Результат основної діяльності», субрахунок. 792 «Результат фінансових операцій», субрахунок. 793 «Результат іншої звичайної діяльності».

5.Стаття «Чистий фінансовий результат» є чистим результатом діяльності підприємства без урахування впливу фінансового результату від надзвичайних подій. Прибуток від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку. Збиток від звичайної діяльності дорівнює збитку від звичайної діяльності до оподаткування та сумі податку на прибуток.

У рядку 2350 відображається чистий прибуток, який розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) до оподаткування, податку на прибуток та

прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування: р. (2290 +/- 2300 +/- 2305 + 2295) (якщо значення додатне/від'ємне). Дані в рядку 2355 вказуються в дужках.

На ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» чистий фінансовий результат склав:

- 1) у 2013 р. чистий фінансовий результат становив: $16-3 = 13$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2350.
- 2) у 2014 р. чистий фінансовий результат становив: $205-146 = 59$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2350.
- 3) у 2015 р. чистий фінансовий результат становив: $4596-882 = 3714$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2350.

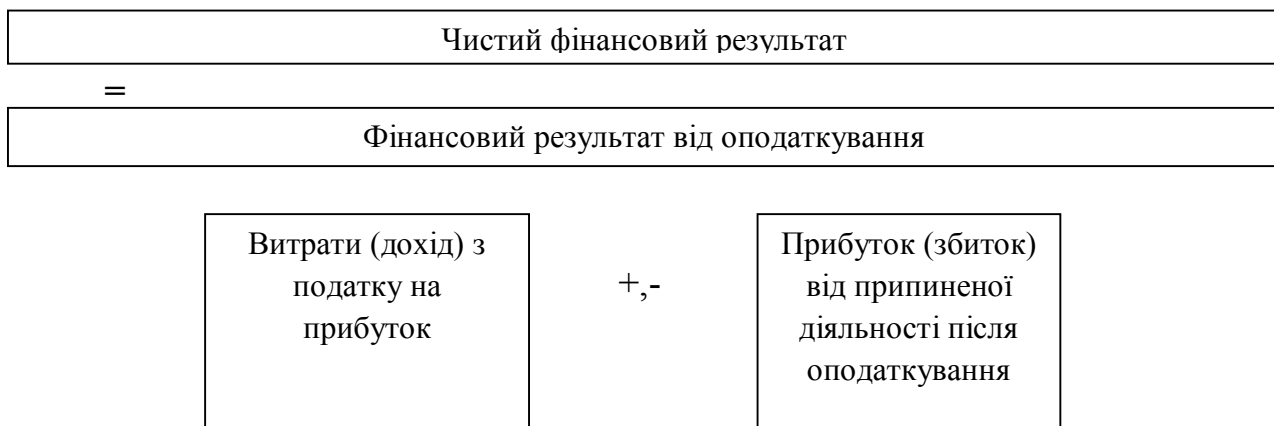

Рис.2.5 Визначення чистого фінансового результату звітного періоду

У розділ II «Сукупний дохід» наДП «Ярмолинецьке лісове господарство» у статті «Дооцінка (уцінка) необоротних активів» наводиться сума дооцінки об'єктів основних засобів та нематеріальних активів, зменшена на суму уцінки таких об'єктів протягом звітного періоду в межах сум раніше проведених дооцінок. Сума дооцінки, яка включається до нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, до складу сукупного доходу розділу II звіту про фінансові результати не включається.

У статті «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів» наводиться сума зміни балансової вартості об'єктів хеджування у порядку, визначеному п. 38 – 41 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти».

У статті «Накопичені курсові різниці» наводиться сума курсових різниць, які відповідно до п. 9 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» відображаються у складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході.

У статті «Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств» наводиться частка іншого сукупного доходу асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, облік фінансових інвестицій в які ведеться за методом участі в капіталі.

У статті «Інший сукупний дохід» наводиться сума іншого сукупного доходу, для відображення якого за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю, або який не може бути включений до інших статей, наведених у цьому розділі.

У рядку 2450 відображається інший сукупний дохід до оподаткування, який визначається як алгебраїчна сума дооцінки (уцінки) необоротних активів, дооцінки (уцінки) фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств та іншого сукупного доходу: р. (2400 + 2405 + 2410 + 2415 + 2445).

У статті «Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом» наводиться сума податку на прибуток, що пов'язаний з іншим сукупним доходом.

У статті «Інший сукупний дохід після оподаткування» наводиться сума іншого сукупного доходу після вирахування податку на прибуток: р. (2450 +/- 2455)

У рядку 2465 відображається сукупний дохід, який розраховується як алгебраїчна сума чистого фінансового результату за звітний період та іншого сукупного доходу після оподаткування: р. (2350 або 2355 + 2460).

На ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» сукупний дохід склав:

1) у 2013 р. сукупний дохід становив: $13+0+0 = 13$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2465.

2) у 2014 р. сукупний дохід становив: $59+0+0 = 59$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2465.

3) у 2015 р. сукупний дохід становив: $3714+0+0 = 3714$ (тис.грн.),тому підприємство заповнює рядок 2465.

У розділі III («Елементи операційних витрат») звіту про фінансові результати на досліджуваному підприємстві наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності протягом звітнього періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством. Собівартість реалізованих товарів, запасів нашого товариства у цьому розділі не наводиться.

Таблиця 2.3

Розділ III «Елементи операційних витрат»

Назва рядка	Код рядка	Пояснення щодо заповнення
Матеріальні затрати	2500	У рядку 2500 відображаються: обороти за Кт 20, 21, 22, 27, 28 в кореспонденції з Дт 23, 91, 92, 93, 94
Витрати на оплату праці	2505	У рядку 2505 відображаються: обороти за Кт 66 та 471, 477 в кореспонденції з Дт 23, 91, 92, 93, 94
Амортизація	2515	У рядку 2515 відображаються: обороти за Кт 13 в кореспонденції з Дт 23, 91, 92, 93, 94
Інші операційні витрати	2520	У рядку 2520 відображаються: обороти за Кт 20, 21, 22, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 50, 51, 60, 62, 63, 64, 65, 68, 473, 474 в кореспонденції з Дт 23, 91, 92, 93, 94
Разом	2550	У рядку 2550 відображається: сума рядків 2500, 2505, 2510, 2515, 2520

У розділі IV («Розрахунок показників прибутковості акцій») звіту про фінансові результати заповнюють акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які перебувають у процесі випуску таких акцій. Зазначимо, що ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» не являється

акціонерним товариством, тому у Розділі IV «Звіту про фінансові результати» (Звіту про сукупний дохід) не було вказано жодних показників.

Таким чином підсумуємо, що національні стандарти щодо складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) передбачають:

- що у звіті показують економічні категорії затрат, а не їх податковий статус;
- чистий прибуток – це прибуток після вирахування усіх витрат;
- з чистого прибутку підприємство виплачує дивіденди акціонерам, а залишки прибутку реінвестуються (він же називається нерозподіленим прибутком);
- розмежування затрат на прямі виробничі та періодичні витрати.

Отже, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) становить значний інтерес для інвесторів, оскільки відображає результати операційної діяльності підприємства за певний період часу.

2.4. Необхідність складання та методика заповнення звітів про рух грошових коштів та про власний капітал

Звіт про рух грошових коштів за формою № 3 (3-н) зобов'язані складати майже всі підприємства, незалежно від того, складають вони звітність за вітчизняними П(С)БО чи МСФЗ. Винятками є лише суб'єкти малого підприємництва й іноземні представництва.

Склад статей Звіту передбачений НП(С)БО 1. Частина таких статей є обов'язковою та завжди заповнюється підприємством, за винятком випадків відсутності відповідної інформації як у поточному, так і в попередньому звітному періоді. Інша частина статей – додаткова. Статті витрачання грошових коштів у Звіті наводиться у дужках. Так форми № 3 та № 3-н передбачають розкриття інформації аналогічного звітного періоду попереднього року одночасно з даними поточного періоду. Законодавством передбачено два способи складання Звіту, які обираються на розсуд підприємства:

–за прямим методом (форми №3);

–за непрямим методом (форма №3-н).

Так, на досліджуваному підприємстві заповнення Використання прямого методу для визначення чистої зміни коштів полягає у тому, що послідовно наводяться всі основні статті грошових надходжень та видатків, а різниця між ними формує чистий рух коштів окремо від операційної (рядок 3195), інвестиційної (рядок 3295) та фінансової діяльності (рядок 3395).

Таблиця 2.4

Порядок складання звіту про рух грошових коштів за прямим методом на основі даних бухгалтерського обліку на ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»

Стаття	Код рядка	Дані із реєстрів бухгалтерського обліку
1	2	3
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності	3000	Д-т 30, 31 К-т 70, 713
Надходження від:		
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		
Повернення податків і зборів	3005	Д-т 31 К-т 641, 642
у тому числі податку на додану вартість	3006	Д-т 31 К-т 641/ПДВ
Цільового фінансування	3010	Д-т 30, 31 К-т 48
Інші надходження	3095	Д-т 30, 31 К-т 71
Витрачання на оплату:	3100	(Д-т 631 К-т 30, 31)
Товарів (робіт, послуг)		
Праці	3105	(Д-т 661, 663 К-т 30, 31)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(Д-т 65 К-т 31)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(Д-т 642 К-т 31)
Інші витрачання	3190	(Д-т 37, 39, 662, 68, 90-94 К-т 31)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	Рядок 3000 + рядок 3005 + рядок 3010 + рядок 3095 — рядок 3100 — рядок 3105 — рядок 3110 — рядок 3115 — рядок 3190
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності	3200	Д-т 30, 31 К-т 741

1	2	3
Надходження від реалізації:		
фінансових інвестицій		
необоротних активів	3205	Д-т 30, 31 К-т 712*
Надходження від отриманих:	3215	Д-т 31 К-т 732
відсотків		
дивідендів	3220	Д-т 31 К-т 731
Надходження від деривативів	3225	Д-т 31 К-т 379
Інші надходження	3250	Д-т 31 К-т 72, 733
Витрачання на придбання:	3255	(Д-т 971 К-т 30, 31)
фінансових інвестицій		
необоротних активів	3260	(Д-т 631, 685, 684 в частині відсотків, що капіталізуються, К-т 30, 31 в частині, що потім йде в Д-т 15)
Виплати за деривативами	3270	(Д-т 379 К-т 31)
Інші платежі	3290	(Д-т 977 К-т 30, 31)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	Рядок 3200 + рядок 3205 + рядок 3215 + рядок 3220 + рядок 3225 + рядок 3250 — рядок 3255 — рядок 3260 — рядок 3270 — рядок 3290
ІІІ. Рух коштів у результаті фінансової діяльності	3300	Д-т 30, 31 К-т 46
Надходження від:		
Власного капіталу		
Отримання позик	3305	Д-т 30, 31 К-т 60, 50
Інші надходження	3340	Д-т 30, 31 К-т 37, 68, 731
Витрачання на:	3345	(Д-т 45 К-т 30,31)
Викуп власних акцій		
Погашення позик	3350	(Д-т 50, 60, 61 К-т 30, 31)
Сплату дивідендів	3355	(Д-т 671 К-т 30, 31)
Інші платежі	3390	(Д-т 672, 685 К-т 30, 31)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	Рядок 3300 + рядок 3305 + рядок 3340 — рядок 3345 — рядок 3350 — рядок 3355 — рядок 3390
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	Рядок 3195 + рядок 3295 + рядок 3395
Залишок коштів на початок року	3405	Д-т 30, 31 на 01.01.
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	Д-т 714, 744 К-т 302, 312 Д-т 302, 312 К-т 945, 974
Залишок коштів на кінець року	3415	Д-т 30, 31 на 31.12.

Заповнення Звіту за непрямим методом передбачає використання вже готових показників із Балансу та Звіту про фінансові результати. І лише незначна кількість рядків вимагає заповнення шляхом аналізу аналітики за

рахунками обліку грошей. Це, з одного боку, дозволяє заощадити час при складанні форми, а з іншого – робить зміст статей Звіту менш зрозумілим із точки зору користувача інформації.

Звіт про власний капітал за формою № 4 відображає інформацію про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. У цьому Звіті відображають джерела поповнення власного капіталу, а також операції, у результаті здійснення яких власний капітал було зменшено. Крім того, структура форми № 4 дозволяє відстежити внутрішнє переміщення власного капіталу, наприклад його зміну, пов'язану з розподілом прибутку підприємства.

Звіт про власний капітал на нашому підприємстві заповнюють на підставі Балансу (Звіту про фінансовий стан) за формою № 1, Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за формою № 2, а також даних синтетичного та аналітичного обліку. У графах форми № 4 підприємства наводять лише ті складові власного капіталу, що наведені в розділі I «Власний капітал» пасиву Балансу. Крім того, якщо відсутня інформація для розкриття окремих статей Звіту про власний капітал, такі статті можна не наводити.

Варто відмітити, що джерелами власного капіталу у Звіті є:

- Зареєстрований капітал (графа3);
- Капітал у дооцінках (графа4);
- Додатковий капітал (графа5);
- Резервний капітал (графа6);
- Нерозподілений прибуток/непокритий збиток (графа7);
- Неоплачений капітал (графа8);
- Вилучений капітал (графа9).

На нашому підприємстві можна простежити наступні дані у Звіті про власний капітал:

- 1) у 2013 р. зареєстрований капітал становив: 3953 (тис.грн.);
додатковий капітал: $684+11-40 = 655$ (тис.грн.);

нерозподілений прибуток (збиток): $13-2-11 = 0$ (тис.грн.);

разом: $4637+13-2-40 = 4608$ (тис.грн.).

2) у 2014 р. зареєстрований капітал становив: 3953 (тис.грн.);

додатковий капітал: $655+50-46 = 659$ (тис.грн.);

нерозподілений прибуток (збиток): $59-9-50 = 0$ (тис.грн.);

разом: $4608+59-9-46 = 4612$ (тис.грн.).

3) у 2015 р. зареєстрований капітал становив: 3953 (тис.грн.);

додатковий капітал: $3157+659-47 = 3769$ (тис.грн.);

нерозподілений прибуток (збиток): $3714-557-3157 = 0$ (тис.грн.);

разом: $4612+3714-557-47 = 7722$ (тис.грн.).

Відповідно до п. 5.3 Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності для забезпечення порівняльного аналізу інформації до річного Звіту про власний капітал додають Звіт про власний капітал за попередній рік[50].

2.5. Методика формування інших форм звітності

Однією зі складових фінансової звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів за звітний період підприємства, є примітки до фінансової звітності. У них відображаються показники та пояснення, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація.

Примітки до фінансових звітів — це сукупність показників і пояснень, що забезпечують деталізацію та обґрунтування статей і фінансових звітів: про рух нематеріальних та необоротних активів, про інвестиції (капітальні та фінансові), про структуру (складові) інших операційних, фінансових та інших доходів і витрат, про обсяг бартерних операцій, рух забезпечень і резервів, використання амортизаційних відрахувань тощо.

Також у відповідних розділах приміток наводиться інформація, розкриття якої передбачено відповідними П(С)БО. Наприклад, методи оцінки

запасів та балансова вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації або переданих у переробку, на комісію, у заставу. Наводиться інформація про нестачі і втрати від псування цінностей, суми курсових різниць, інформація про перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості тощо. Відповідно до п. 12 Інструкції №69, у примітках до фінансової звітності наводяться відомості про результати проведених у звітному році інвентаризацій.

Як передбачено у п. 7 розділу IV НП(С)БО 1 [53], у примітках до фінансової звітності наводиться інформація про призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу — частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань (крім зареєстрованого капіталу). Перелік інформації, яку наводять у примітках акціонерні товариства, передбачено п. 8 розділу IV НП(С)БО 1 [53].

Отже, умовно можна сказати, що примітки поділяються на три частини. Це інформація:

- 1) про облікову політику підприємства;
- 2) яку не наведено у фінансової звітності, але відображення якої передбачене відповідними П(С)БО;
- 3) яка додатково пояснює аналіз статей фінансової звітності.

Відмітимо також, що типову форму №5 «Примітки до річної фінансової звітності» затверджено наказом Мінфіну від 29.11.2000 р. №302. Числові дані у примітках наводяться у тисячах гривень. Відповідно до п. 7 згаданого наказу, підприємства, які складають фінансової звітність за МСФЗ, форму №5 не подають, але вищезгадана інформація наводиться у примітках до фінансової звітності, складеної за МСФЗ. Отже, примітки — це не лише типова форма №5, а сукупність показників (пояснювальна записка), що дає повну та об'єктивну картину про фінансовий стан і результати діяльності підприємства у вигляді письмового пояснення, таблиць, графіків тощо.

Інформація у примітках до фінансової звітності (форма №5) — це здебільшого таблична інформація, яка є розшифруванням змісту та/або змін

залишків (на початок і на кінець року) тих чи інших показників перших двох форм фінансової звітності: балансу та звіту про фінансові результати.

Примітки до річної фінансової звітності включають 17 розділів, в яких наводиться більш детальна інформація про окремі види активів зобов'язань, доходів і витрат підприємства, яка забезпечує користувачів необхідною інформацією. Для заповнення цієї форми звітності необхідно використати баланс, звіт про фінансові результати, дані синтетичного і аналітичного обліку за окремими рахунками, субрахунками.

Отже, звітність завжди посідала особливе місце в управлінні як окремого суб'єкта підприємницької діяльності, так і держави в цілому, що зумовлено зведеним характером її даних. На основі звітності розкривається стан виробничо-фінансової діяльності юридичних осіб та пізнається складність суспільного життя.

Примітки до річної фінансової звітності за формою № 5 у ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» визначають мінімальний перелік інформації, що підлягає розкриттю (розшифруванню) у примітках до фінансової звітності.

У Додатку до Приміток до річної фінансової звітності підприємства ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» *«Інформація за сегментами» за формою № 6*, введеним в дію П(С)БО 29, розкривається інформація про доходи, витрати, фінансові результати, активи та зобов'язання звітних сегментів.

Норми П(С)БО 29 поширюються на підприємства, організації та інших юридичних осіб незалежно від форми власності:

- які зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність;
- що займають монопольне (домінуюче) становище на ринку продукції (товарів, робіт, послуг);
- стосовно продукції (товарів, робіт, послуг) яких до початку звітного року прийнято рішення про державне регулювання цін (у т. ч. підприємства, що здійснюють виробництво, транспортування, постачання теплової енергії та надають послуги централізованого

водопостачання та водовідведення).

Зазначені підприємства зобов'язані заповнювати форму № 6 у складі річної фінансової звітності.

Додаток до приміток до річної фінансової звітності за формою № 6 складається з трьох розділів, у кожному з яких наводиться визначена П(С)БО 29 інформація про звітні сегменти.

У розділі I форми № 6 детально розкривається інформація про пріоритетні звітні сегменти підприємства. При цьому як пріоритетний звітний сегмент може бути вибрано будь-який зі звітних сегментів, передбачених П(С)БО 29, а саме:

- господарський;
- географічний виробничий;
- географічний збутовий.

При визначенні виду пріоритетного звітного сегмента враховується організаційна структура підприємства, а результат такого вибору відображається в наказі про облікову політику підприємства [78].

Так, згідно з п. 15 П(С)БО 29, якщо організаційну структуру виробничих та інших відокремлених підрозділів підприємства побудовано за видами виготовлюваної продукції (товарів, робіт, послуг), то пріоритетним визнається господарський вид сегмента, а допоміжним – географічний. Якщо організаційна структура виробничих та інших відокремлених підрозділів підприємства здійснювалася за регіонами, в яких підприємство функціонує пріоритетним визнається географічний вид сегмента, а допоміжним – господарський. У разі відсутності чітких переваг залежності фінансових результатів та ризиків пріоритетним звітним сегментом визнається господарський сегмент, а допоміжним – географічний [65].

Щодо кожного пріоритетного звітного сегмента в розділі I форми № 6 наводиться додаткова інформація про фінансові показники основної діяльності сегментів (доходи, витрати), а також нерозподілені доходи і витрати. Крім того, також наводяться відомості про балансову вартість активів та зобов'язань

пріоритетних звітних сегментів, а також про суму капітальних інвестицій та амортизаційних відрахувань таких сегментів.

У розділах II і III форми № 6 розкривається інформація про допоміжні звітні сегменти. При цьому вибір допоміжних звітних сегментів, а також зміст інформації про них, яка наводиться в розділах II і III форми № 6, залежатиме від того, який сегмент вибрано пріоритетним.

Отже, розглянувши структуру форм фінансової звітності, строки та порядок їх подання, а також порядок заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) на досліджуваному підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство», можна зробити висновок, що фінансова звітність є невід'ємним елементом усієї системи бухгалтерського обліку та є важливою як для внутрішніх так і зовнішніх користувачів. Тому підприємства повинні відноситися до її складання з високою відповідальністю, щоб наведена інформація у фінансовій звітності була правдивою, корисною, повною та достовірною.

Висновки до розділу 2

1. Встановлено, що фінансову звітність подають усі юридичні особи, створені відповідно до чинного законодавства України (незалежно від організаційно-правової форми господарювання та форми власності), а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік.

До форм фінансової звітності відносять:

- Баланс;
- Звіт про фінансові результати;
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до річної фінансової звітності;
- Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

2. Запропоновано на підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» здійснювати побудову балансу таким чином, щоб окремі статті активу і пасиву згруповувались у відповідні розділи з метою найбільш чіткого простеження взаємозв'язку між активами підприємства і джерелами їх формування.

Звіт про власний капітал на ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» заповнюється на підставі Балансу (Звіту про фінансовий стан) за формою № 1, Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за формою № 2, а також даних синтетичного та аналітичного обліку. У графах форми № 4 підприємства наводять лише ті складові власного капіталу, що наведені в розділі I «Власний капітал» пасиву Балансу. Крім того, якщо відсутня інформація для розкриття окремих статей Звіту про власний капітал, такі статті можна не наводити.

3. Узагальнено процес формування ф. № 1 «Баланс» на «Ярмолинецьке лісове господарство», що складається з таких етапів:

1. Заповнення вступної частини ф. № 1 щодо загальних даних суб'єкта господарювання та звітного періоду;
2. Занесення окремих статей активу і пасиву з оборотно-сальдової відомості;
3. Визначення значень розрахункових показників ф. № 1 (рядків 1000, 1010);
4. Обчислення підсумків по розділах активу і пасиву;
5. Визначення валюти балансу за активом і пасивом;
6. Порівняння підсумкових значень активу і пасиву (щодо наявності рівності між ними).

4. На досліджуваному підприємстві заповнення «Використання прямого методу для визначення чистої зміни коштів» полягає у тому, що послідовно наводяться всі основні статті грошових надходжень та видатків, а різниця між ними формує чистий рух коштів окремо від операційної (рядок 3195), інвестиційної (рядок 3295) та фінансової діяльності (рядок 3395).

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

3.1. Аналіз майнового стану підприємства

Державне підприємство «Ярмолинецьке лісове господарство» створено 31.10.1991 на підставі наказу Міністерства лісового господарства України №133 «Про організаційну структуру управління лісовим господарством». Засноване на державній власності, належить до сфери управління Державного комітету лісового господарства України та входить до сфери управління Хмельницького обласного управління лісовим господарством. Підприємство розташоване у Хмельницькій області, Ярмолинецький район, смт. Ярмолинці, вул. Шевченка, 2 [28].

Підприємство створено з метою: організації ведення лісового та мисливського господарства, включаючи питання охорони і захисту, раціонального використання лісових ресурсів та відтворення лісів; охорони, відтворення та раціонального використання державного мисливського фонду та територій мисливських угідь.

Основними напрямками діяльності підприємства є:

1. Проведення заходів по відновленню та відтворенню лісів;
2. Збереження та поліпшення стану водоохоронних захисних лісів і насаджень зелених зон навколо міст і промислових центрів;
3. Поліпшення стану і підвищення продуктивності лісів, проведення доглядів за лісовими культурами та рубок догляду за лісом;
4. Охорона лісів від незаконних порубів, пошкоджень, пожеж. хвороб і шкідників;
5. Облік і використання лісових ресурсів;
6. Лісозаготівля, вирощування та реалізація посадкового матеріалу;
7. Лісопильне виробництво;

8. Виробництво будівельних деталей з деревини;
9. Виробництво товарів народного споживання та продукції виробничо-технічного призначення та ін [28].

Досліджуване підприємство задовольняє потребу в деревині п'яти районів Хмельницької області – Віньковецького, Городоцького, Хмельницького, Чемеровецького та Ярмолинецького.

Серед основних видів діяльності підприємства – лісове господарство, заготівля деревини від рубок головного користування та від рубок догляду за лісом, переробка деревини, мисливське господарство. До складу державного підприємства «Ярмолинецьке лісове господарство» входять чотири лісництва – Вишнівчицьке, Віньковецьке, Сатанівське, Ярмолинецьке, Зінківський лісорозсадник, Зінківський лісопункт, Лісоводський нижній склад та ремонтно-технічна майстерня [28].

Розглянемо асортимент продукції на ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»: фанерна сировина для стругання, фанерна сировина для лущення, пиловники різнолистяні, пиловники ялини, баланси різнолистяні та хвойні, дров'яна деревина для технологічних потреб (різнолистяна та хвойна, дрова паливні (різнолистяні та хвойні), хмиз, паливна тріска твердолистяних порід, декоративний посадматеріал (самшит, туя, ялина подушковидна, тис ягідний...), посадматеріал (дуб черешчатий, дуб червоний, клен, липа, акація, черешня...), полуниця та ін. [28].

Ярмолинецький Держлісгосп – одне з найефективніших підприємств такого профілю в Ярмолинецькому районі. Дане підприємство стало гордістю деревообробної галузі області, так як свою продукцію в міру потужності власного виробництва спрямовує на експорт вже багато років поспіль. Підприємство виробляє різнотипну продукцію, а саме: пиловники з дуба, липи, ясеня, клену, грабу, берези, черешні, осики, хвої; техсировину, дрова паливні, хворост, штахети, ламель, паркет, кілки, шпали, топорища, вагонку та ін.

Варто відмітити, що на сьогодні із Ярмолинецьким лісгоспом співпрацюють понад сотню сільськогосподарських підприємств

Ярмолинецького, Віньковецького. Дунаєвецького, Хмельницького та інших районів. Крім того підприємство задовольняє потреби в деревині наступних адміністративних районів області: Ярмолинецького, Городоцького, Віньковецького, частини Хмельницького, Чемеровецького і Деражнянського.

Його лісопродукція користується попитом як по всій Україні, так і за кордоном. Вона експортується в Німеччину, Австрію, Голландію, Польщу, а також в країни Прибалтики [28].

Ефективність підприємства забезпечується в основному за рахунок того, що базові ділянки виробництва модернізовано та комп'ютеризовано. Слід також помітити, що район дії лісгоспу має великі лісові площі і саме він дає значні обсяги продукції для переробки поряд з іншими районами.

Оцінка майнового стану підприємства дає можливість визначити абсолютні і відносні зміни статей балансу за певний період, відстежити тенденції їх зміни і визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз майна підприємства передбачає проведення аналізу складу майна та його структури, вивчення джерел формування майна, зміни складових майна і джерел його формування [60, с. 189].

Під час аналізу фінансово-майнового стану підприємства використовують горизонтальний та вертикальний способи оцінки балансу підприємства, а також метод аналізу майнового стану за допомогою фінансових коефіцієнтів.

За даними, наведеними в балансі підприємства можна визначити вартість усього майна підприємства на звітну дату. Для більш повного аналізу майнового стану підприємства ми провели аналіз структури активів та пасивів балансу ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» за 2013-2015 роки (табл. 3.1.).

Із даних наведеної таблиці аналізу майнового стану підприємства можна сказати, що власність ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» протягом 2013-2015 років поступово збільшувалася, це говорить про те, що

підприємство вдало розширює свою фінансову діяльність. Також це може позитивно відобразитись на подальшій господарській діяльності підприємства.

Інформація, яка наведена в пасиві балансу, дає змогу визначити, чи відбулися якісь зрушення у складі власного чи позичкового капіталу, яку кількість короткострокових і довгострокових коштів, має в своєму обороті підприємство. Отже, пасив дає змогу побачити джерела утворення коштів, спрямованих на формування майна підприємства.

Таблиця 3.1

Аналіз активу балансу ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» за 2013-2015 роки (тис.грн.)

№	Актив	2013	2014	2015	Відхилення за 2014-2013 роки	Відхилення за 2015-2014 роки
1	2	3	4	5	6	7
1	Необоротні активи					
	Основні засоби і нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції	5373	5953	6629	580	676
	Довгострокові біологічні активи	98	201	260	103	59
	Всього за розділом 1	5471	6157	6889	686	732
2	Оборотні активи					
	Виробничі запаси та незав. виробництво	1141	1099	934	-42	-165
	Готова продукція	1802	631	718	-1171	87
	Товари	18	16	13	-2	-3
	Грошові кошти	-	6	2660	6	2654
	Інша поточна дебіторська заборгованість	8	22	372	14	350
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	282	256	50	-26	-206

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7
	Дебіторська заборгованість за рахунками	203	95	113	-108	18
	Інші оборотні активи	16	181	17	165	-164
	Витрати майбутніх періодів	8	8	10	0	2
	Всього за розділом 2	3428	2314	4887	-1114	2573
	БАЛАНС	8899	8471	11776	-428	3305

Окрім того, що майновий стан підприємства визначають на основі активу балансу, також до них можна віднести: коефіцієнт зносу основних засобів, частка активної частини основних засобів, частка необоротних активів у валюті балансу, а також сума грошових коштів, котрі знаходяться у власності підприємства [51, с. 102].

Задля більш детальнішого та повнішого аналізу фінансово-майнового стану підприємства потрібно також оцінити стан основних засобів за допомогою показників оцінки майнового стану підприємств.

Обчислимо коефіцієнт зносу основних засобів, який показує рівень фізичного і морального зносу основних фондів:

$$K_{\text{зн}} = \text{Знос} : \text{Первісна вартість основних засобів} \quad (3.1)$$

$$K_{2013\text{р.}} = 7643 : 12869 = 0,59;$$

$$K_{2014\text{р.}} = 8769 : 14536 = 0,61;$$

$$K_{2015\text{р.}} = 10182 : 16465 = 0,61.$$

Обрахуємо коефіцієнт оновлення основних засобів, який також показує рівень фізичного і морального зносу основних фондів:

$$K_o = \frac{\text{Збільшення первісної вартості засобів за звітний період}}{\text{первісна вартість основних засобів}} \quad (3.2)$$

$$K_{2013\text{р.}} = (12869 - 12082) : 12869 = 0,06;$$

$$K_{2014\text{р.}} = (14536 - 12869) : 14536 = 0,11;$$

$$K_{2015p.} = (16465 - 14536) : 16465 = 0,18.$$

Обрахуємо показник частки оборотних виробничих коштів за 2013-2015 роки, котрий відображає частку мобільних виробничих фондів у валюті балансу:

$$Ч_{ова} = \text{Оборотні активи} : \text{Загальна сума активів} \quad (3.3)$$

$$K_{2013p.} = 3428 : 8899 = 0,38;$$

$$K_{2014p.} = 2314 : 8471 = 0,27;$$

$$K_{2015p.} = 4887 : 11776 = 0,41.$$

Обчислимо коефіцієнт мобільності активів за 2013-2015 роки, який відображає кількість обігових коштів, що припадає на одиницю не обігових:

$$K_{моб} = \text{Мобільні активи} : \text{Немобільні активи} \quad (3.4)$$

$$K_{2013p.} = 3428 : 5471 = 0,62;$$

$$K_{2014p.} = 2314 : 6157 = 0,37;$$

$$K_{2015p.} = 4887 : 6889 = 0,71.$$

Згідно з розрахунком коефіцієнта зносу основних засобів бачимо, що за три звітних періоди він збільшувався, оскільки збільшувалась первісна вартість основних засобів. Проте значення цього коефіцієнта перевищує 0,5 – у 2014 та 2015 рр. спостерігаємо, що даний показник рівний 0,61, а це свідчить про негативні тенденції для підприємства. Мінімальним значенням коефіцієнта зносу було 0,59 – у 2013 році.

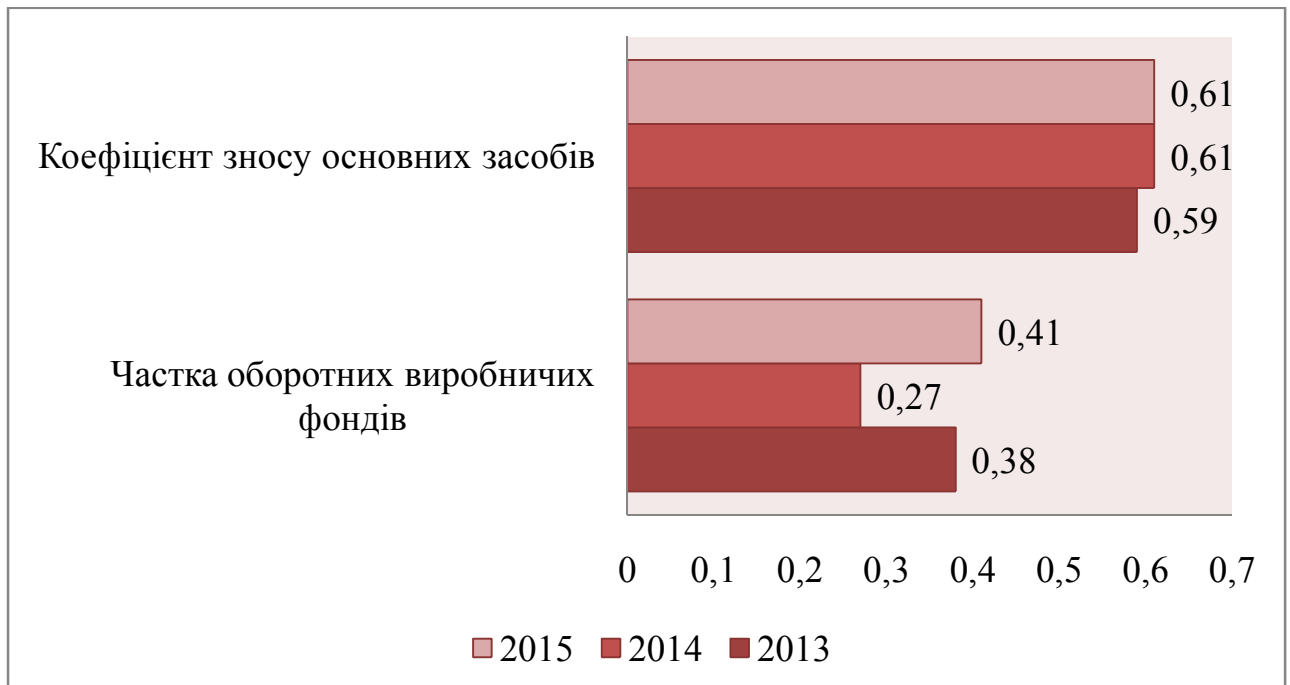
Технічний стан і відповідність основних засобів науково-технічним досягненням формується у процесі їх оновлення. Коефіцієнт вибуття основних засобів залежить від темпів оновлення основних засобів: що більше коефіцієнт вибуття основних засобів наближається до коефіцієнту оновлення, то нижчим є рівень зносу засобів і ліпшим є технічний стан. Це стосується і ДП «Ярмолинецьке лісове господарство», де на кінець 2015 року коефіцієнт оновлення зріс на 0,07.

Вартість запасів підприємства значно коливалася протягом 2013-2015 років. У 2013 році вона становила 1141 тис.грн, в 2014 році трохи зменшилась, і сягала 1099 тис. грн., проте вже у 2015 році вартість виробничих

запасів та незавершеного виробництва знову мало тенденцію до зменшення, показник становив 934 тис. грн. Зниження вартості запасів має негативний характер для досліджуваного підприємства, оскільки спостерігаємо різке зниження оборотності запасів.

У 2015 році інша поточна дебіторська заборгованість в складі оборотних активів підприємства зросла на 350 тис. грн та складає 372 тис. грн, у порівнянні із 2014 р., у якому цей показник становив всього лише 22 тис. грн.

Також дещо коливається коефіцієнт, який відображає кількість обігових коштів, що припадає на одиницю не обігових. Спостерігаємо, що у 2014 році в порівнянні з 2013 роком він зменшився на 0,25, але вже у 2015 році почав поступово збільшуватись на 0,34. Для більш кращого усвідомлення значення цих усіх коефіцієнтів відобразимо їх дані на графіку динаміки показників оцінки майнового стану підприємства за три звітні періоди (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Динаміка показників оцінки майнового стану ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» протягом 2013–2015 років

На даному рисунку можна побачити, що протягом трьох років знос основних засобів на підприємстві зростає, що є негативним явищем, також бачимо, що коефіцієнт частки виробничих фондів також зростає впродовж 2013–2015 років. Тому, вважаємо, що для збільшення ефективності основних засобів підприємства ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» необхідно здійснити реставрацію різного роду засобів, обладнання, закупити нові машини та засоби праці, які значно покращать ефективність праці, умови праці, як наслідок, призведуть до значних позитивних зрушень в господарській діяльності підприємства.

3.2. Аналіз ліквідності і фінансової стійкості підприємства

Одним із значних критеріїв визначення фінансового стану підприємства є аналіз та оцінка його платоспроможності, під котрою розуміється здатність підприємства розраховуватися по своїх довгострокових зобов'язаннях. Тому, платоспроможним можна вважати те підприємство у якого активи переважають зовнішні зобов'язання.

Якщо підприємство спроможне оплачувати свої строкові зобов'язання, то воно вважається ліквідним. Або ж воно в стані здійснити свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи поточні активи. Основне завдання аналізу ліквідності балансу – перевірити синхронність надходження і витрачання фінансових ресурсів, тобто здатність підприємства розрахуватися за зобов'язаннями власним майном у визначені періоди часу.

Аналіз ліквідності стає необхідним в умовах ринкових відносин через посилення конкурентної боротьби та необхідність визначення платоспроможності підприємства.

Аналіз ліквідності балансу визначається шляхом порівняння коштів за активом, згрупованих за ступенем спадної ліквідності (табл. 3.2), з короткостроковими зобов'язаннями за пасивом, що групуються за ступенем терміновості їхнього погашення (табл.3.3)

Таблиця 3.2

**Активи балансу ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»,
згруповані за ступенем спадної ліквідності, протягом 2013-2015 років**

№	Вид активу	2013 р.	2014 р.	2015р.
1	2	3	4	5
1	Грошові кошти	–	6	2660
2	Короткострокові фінансові вкладення	–	–	–
	Разом у групі 1	–	6	2660
3	Дебіторська заборгованість за товари	282	256	50
4	Розрахунки з бюджетом	60	1	–
5	Розрахунки за виданими авансами	93	94	113
6	Інша поточна дебіторська заборгованість	58	22	372
	Разом у групі 2	493	373	535
7	Готова продукція	1802	631	718
8	Виробничі запаси	440	627	689
9	Незавершене виробництво	701	472	245
10	Товари	18	16	13
	Разом у групі 3	2961	1746	1665
11	Необоротні активи	5471	6157	6889
12	Витрати майбутніх періодів	8	8	10
	Разом у групі 4	5479	6165	6899
	Усього	8933	8290	11759

Аналіз ліквідності балансу підприємства визначається шляхом порівняння статей активу, які згруповані за ліквідності та знаходяться в порядку спадання ліквідності, зі статтями пасиву, які згруповані згідно з термінами погашення і знаходяться в порядку збільшення строковості зобов'язань [58, с. 101].

Якщо після цього зрівняння активів вистачає, то в такому випадку баланс є ліквідним, та підприємство платоспроможне. В протилежному випадку підприємство не є платоспроможним, а баланс, відповідно, являється неліквідним.

Виходячи із даних табл. 3.2 можна простежити, що на підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» активів достатньо, тому можна вважати його ліквідним, а отже і платоспроможним.

До першої групи (А₁) входять абсолютно ліквідні активи, такі як готівка і короткострокові фінансові вкладення.

До другої групи (А₂) належать швидко-реалізовані активи: векселі отримані і всі види поточної дебіторської заборгованості.

До третьої групи (А₃) відносять активи, що повільно реалізуються, до яких належать запаси сировини, матеріалів, готової продукції, незавершеного виробництва товарів, для трансформування яких у готівку потрібен значно більший термін.

Четверта група (А₄) – це важко-реалізовані активи, до яких входять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво, довгострокова дебіторська заборгованість, платежі за якою очікуються більш ніж через 12 місяців, відстрочені податкові активи, видатки майбутніх періодів, інші необоротні активи [43, с. 64].

Також на групи діляться і пасиви підприємства:

П₁ – зобов'язання, котрі необхідно сплатити протягом поточного місяця- вони є терміновими;

П₂ – зобов'язання, які потрібно сплатити протягом року - вони є середньостроковими ;

П₃ – довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку і позики);

П₄ – власний капітал підприємства, який завжди знаходиться у власності господарства.

Таблиця 3.3

**Пасиви балансу ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»,
згруповані за ступенем терміновості їхнього погашення протягом 2013–
2015 років**

№	Вид пасиву	2013 р.	2014 р.	2015 р.
1	2	3	4	5
1	Кредиторська заборгованість за товари роботи і послуги	1037	427	89
	Разом у групі 1	1037	427	89
2	Поточні зобов'язання:			
3	Короткострокові кредити банків	250	-	-
4	Поточні зобов'язання за розрахунками	2484	2946	3072
	Разом у групі 2	2734	2946	3072
5	Довгострокові зобов'язання	371	383	1496
	Разом у групі 3	371	383	1496
6	Власний капітал:			
7	Зареєстрований (пайовий) капітал	3953	3953	3953
8	Додатковий капітал	655	659	3769
9	Резервний капітал	-	-	-
10	Неозподілений прибуток(непокритий)			
	Разом у групі 4	4608	4612	7722
	Баланс	8750	8363	12379

Разом з абсолютними показниками для аналізу ліквідності підприємства обчислюють такі відносні показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності і коефіцієнт абсолютної ліквідності. Обчислимо коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) за 2013–

2015 року, який відображає достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року:

$$K_{\text{пот.л.}} = \text{Поточні активи} : \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.5)$$

$$K_{\text{пот.л.}(2013)} = 3428 : 3920 = 0,87;$$

$$K_{\text{пот.л.}(2014)} = 2314 : 3476 = 0,66;$$

$$K_{\text{пот.л.}(2015)} = 4887 : 2558 = 1,91.$$

Здійснивши аналіз показників поточної ліквідності можна стверджувати, що у порівнянні із 2013-2014 рр, у 2015 р. на досліджуваному підприємстві є достатньо грошових коштів та воно є платоспроможним, оскільки коефіцієнт поточної ліквідності склав – 1,91.

Обрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності за 2013-2015 роки, який відображає скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів :

$$K_{\text{шв.л.}} = (\text{Поточні активи} - \text{Запаси}) : \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.6)$$

$$K_{\text{шв.л.}(2013)} = (3428 - 440 - 701 - 1802) : 3920 = 0,12;$$

$$K_{\text{шв.л.}(2014)} = (2314 - 627 - 472 - 631) : 3476 = 0,17;$$

$$K_{\text{шв.л.}(2015)} = (4887 - 689 - 245 - 718) : 2558 = 1,26.$$

Знову таки спостерігаємо у 2015 р. збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності, він становить – 1,26. Це є позитивною тенденцією для досліджуваного підприємства, оскільки воно є більш ліквідним у порівнянні із попередніми роками.

Обчислимо коефіцієнт абсолютної ліквідності за 2013-2015 роки, який показує готовність підприємства в даний момент ліквідувати короткострокову заборгованість:

$$K_{\text{аб.л.}} = (\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції}) : \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.7)$$

$$K_{\text{аб.л.}(2013)} = 0 : 3920 = 0,00;$$

$$K_{\text{аб.л.}(2014)} = (6) : 3476 = 0,002;$$

$$K_{\text{аб.л.}(2015)} = (2660) : 2558 = 1,04.$$

Після вищенаведених розрахунків показників ліквідності та платоспроможності підприємства всі дані згрупуємо в таблиці 3.4, та для більш детальнішого їх аналізу відобразимо схематично динаміку коефіцієнтів ліквідності (рис 3.2.)

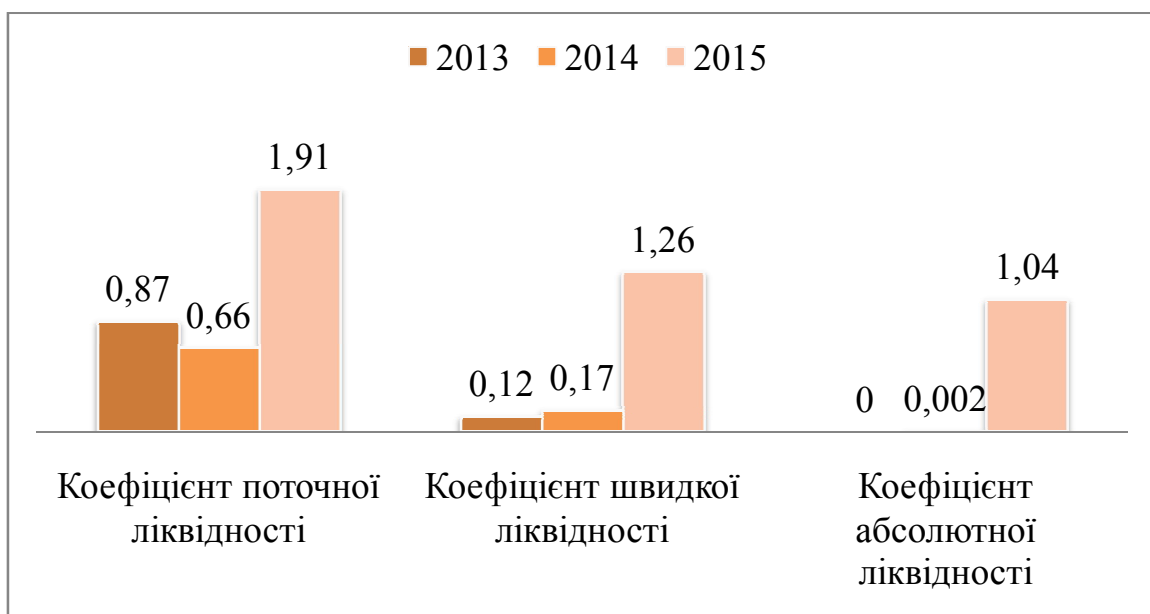
Всі ці показники ліквідності потрібні не тільки для керівників підприємства, а й для різних користувачів аналітичної інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності – для постачальників сировини і матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків; коефіцієнт поточної ліквідності для покупців і власників акцій і облігацій підприємства [36, с. 128].

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства

Таблиця 3.4

№	Показники	Нормативне значення	2013 р.	2014 р.	2015 р.
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	0,87	0,66	1,91
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	0,12	0,17	1,26
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,00	0,002	1,04

У якості основного коефіцієнта можна використовувати коефіцієнт загальної ліквідності. Він визначається співвідношенням усіх поточних активів до короткострокових зобов'язань, характеризує достатність оборотних засобів для покриття своїх боргів. Інші показники можуть застосовуватись лише для більш глибокого та детальнішого аналізу, задля відображення впливу окремих статей поточних активів підприємства.

Рис. 3.2. Динаміка коефіцієнтів ліквідності за 2013-2015 рр. підприємства ДП «Ярмолинецьке лісове господарство»

Таким чином, бачимо, що майже усі обраховані нами показники ліквідності зростають протягом трьох років. Зростання ліквідності підприємства в динаміці говорить про покращення ситуації з забезпеченістю оборотними коштами.

У тому випадку, коли активи являються низько ліквідними, можливий ризик попасти в негативну фінансову ситуацію. Однак, негативним явищем і є занадто висока ліквідність (якщо коефіцієнт ліквідності є набагато більшим за одиницю). Це свідчить, що існують якісь порушення в застосуванні поточних активів, і як наслідок, спричиняє зниження показника рентабельності підприємства.

Тому, проаналізувавши дані наведені в таблиці та діаграмі, можна сказати, що ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» являється ліквідним підприємством, так як в змозі погасити свої поточні зобов'язання: з використанням грошових коштів – на 104 % короткострокових зобов'язань та з використанням усіх своїх оборотних активів – 238 % короткострокових зобов'язань.

3.3. Оцінка фінансової стійкості та стабільності підприємства

Для будь-якого підприємства важливою умовою подальшого розвитку є його фінансова стабільність. Коли підприємство є фінансово стійким, то воно здатне не піддатися впливу коливань на ринку. Чим більша стабільність підприємства, тим більше в нього існує переваг в отриманні кредитів чи залученні інвестицій. Оскільки, підприємство, котре є фінансово стійким, може вчасно та в повному розмірі виконати свої обов'язки перед державою, працівниками та контрагентами.

Фінансова стійкість є однією з основних характерних особливостей фінансового стану підприємства, яка відображає рівень впевненості кредиторів та інвесторів, котрі вкладають інвестиції в господарську діяльність підприємства.

Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого ризику [56, с. 176].

На рівень фінансової стійкості підприємства можуть впливати як зовнішні так і внутрішні фактори. До внутрішніх факторів належать: структура активів підприємства та правильне управління ними, стан витрат виробництва, стан і структура виготовленої продукції, а також наявність позикових коштів у майні підприємства та їх кількість.

До зовнішніх факторів відносять: кредитна та податкова політика в країні, економічне середовище господарювання, рівень доходів споживачів, технологія, яка використовується суспільством, та інші [69, с. 276].

Фінансова стійкість підприємства також залежить від фінансової структури підприємства, а саме, рівень залежності підприємства від інвесторів та кредиторів підприємства. Вона відображає діяльність підприємства в майбутньому.

Задля оцінки оптимальності співвідношення власного і залученого капіталу можна застосовувати наступні показники:

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) – це коефіцієнт, який відображає частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, авансованого в діяльність підприємства:

$$K_a = \text{Власний капітал} : \text{Всього джерел коштів} \quad (3.8)$$

$$K_{a(2013p.)} = 4608 : 8899 = 0,52;$$

$$K_{a(2014p.)} = 4612 : 8471 = 0,54;$$

$$K_{a(2015p.)} = 7722 : 11776 = 0,65.$$

Отже, із проведених нами розрахунків показника фінансової незалежності, бачимо, що ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» починаючи з 2014 року є досить стійким, та стабільним підприємством. Оскільки критичне значення коефіцієнта 0,5, то бачимо, що у 2013 році даний коефіцієнт досягнув лише 0,52. Проте, у 2014 та у 2015 роках він поступово зростає, це є позитивним явищем, тому що чим більше значення, тим стійкішим та стабільнішим є підприємство.

Коефіцієнт фінансової залежності – коефіцієнт, котрий відображає рівень фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел:

$$K_{ф.з.} = \text{Власні джерела коштів} : \text{Власний капітал} \quad (3.9)$$

$$K_{ф.з(2013p.)} = 8899 : 4608 = 1,93;$$

$$K_{ф.з(2014p.)} = 8471 : 4612 = 1,84;$$

$$K_{ф.з(2015p.)} = 11776 : 7722 = 1,52.$$

Даний показник протягом трьох звітних періодів поступово зменшується, від 1,93 (в 2013 році) до 1,52 (в 2015 році) це говорить про зростання фінансової залежності підприємства ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

Коефіцієнт фінансового ризику – показник, який визначається шляхом співвідношення залучених коштів підприємства та власного капіталу:

$$K_{ф.р.} = \text{Залучені кошти} : \text{Власний капітал} \quad (3.10)$$

$$K_{\text{ф.р}(2013\text{р.})} = (371+3920) : 4608 = 0,93;$$

$$K_{\text{ф.р}(2014\text{р.})} = (383+3476) : 4612 = 0,84;$$

$$K_{\text{ф.р}(2015\text{р.})} = (1496+2558) : 7722 = 0,52.$$

У 2013 році коефіцієнт фінансового ризику становив 1,93, що є негативним явищем, оскільки, критичне значення даного показника не повинно перевищувати 1. Проте, вже у 2014 році значення коефіцієнта різко знизилось до 0,84, а у 2015 – 0,52, це свідчить про зменшення фінансового ризику ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

Коефіцієнт маневреності власного капіталу – коефіцієнт, який зображає, яка кількість власного капіталу знаходиться в мобільній формі, та яка капіталізована:

$$K_{\text{м}} = \text{Власні оборотні кошти} : \text{Власний капітал} \quad (3.11)$$

$$K_{\text{м}(2013\text{р.})} = (4608-3428) : 4608 = 0,25;$$

$$K_{\text{м}(2014\text{р.})} = (4612-2314) : 4612 = 0,50;$$

$$K_{\text{м}(2015\text{р.})} = (7722-4887) : 7722 = 0,37.$$

Позитивною тенденцією для даного показника є невелике збільшення його значення в динаміці. Із проведених нами розрахунків, зростання значення коефіцієнта не спостерігаємо, але якщо дане значення є вищим за 0,5, то підприємство має достатню гнучкість при використанні власних коштів.

Чистий робочий капітал – показник, котрий характеризує співвідношення між обіговими активами та короткостроковими зобов'язаннями.

$$P_{\text{к}} = \text{Поточні активи} - \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.12)$$

$$P_{\text{к}(2013\text{р.})} = 3428 - 3920 = -492 \text{ тис. грн};$$

$$P_{\text{к}(2014\text{р.})} = 2314 - 3476 = -1162 \text{ тис. грн};$$

$$P_{\text{к}(2015\text{р.})} = 4887 - 2558 = 2329 \text{ тис. грн}.$$

Зростання даного показника є позитивним явищем для підприємства. Як бачимо, у 2015 році показник значно зріс і становить – 2329 тис грн. порівняно з 2014 та 2013 роками. Якщо робочий капітал підприємства з кожним роком зростає, то підприємство спроможне не тільки оплатити свої

поточні зобов'язання, але і може розширювати свою діяльність за наявних фінансових ресурсів. Рівень достатності чистого оборотного капіталу підприємства визначається при зрівнянні такого ж показника іншого підприємства.

Задля аналізу фінансової стійкості підприємства застосовують безліч взаємопов'язаних показників. Під час проведення аналізу не є можливою ситуація покращення усіх коефіцієнтів, тому що покращення одного з показників спричинить погіршення іншого. Усі обраховані показники відобразимо в таблиці 3.5.

Показники фінансової стійкості ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» за 2013-2015 роки

Таблиця 3.5

№	Показники	Роки			Нормативне значення	Зміни 2014-2013	Зміни 2015-2014
		2013	2014	2015			
1	Коефіцієнт автономії	0,52	0,54	0,65	$\geq 0,5$	0,02	0,11
2	Коефіцієнт фінансової залежності	1,93	1,84	1,52	≤ 2	- 0,09	- 0,32
3	Коефіцієнт ризику	0,93	0,84	0,52	$\leq 0,5$	- 0,09	- 0,32
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,25	0,50	0,37	> 0	0,25	- 0,13
5	Робочий капітал, тис. грн.	(492)	(1162)	2329	> 0 , ріст	-670	3491

Із вищенаведених даних таблиці 3.5 бачимо, що коефіцієнт автономії протягом трьох звітних періодів зростав, та вже у 2015 році становив 0,65, тобто із загальної суми капіталу 64 % складають власні кошти підприємства. Поступове зменшення притаманне коефіцієнту фінансової залежності, що

говорить про спад фінансової залежності підприємства від інших зовнішніх інвесторів. Що стосується, коефіцієнту ризику, то позитивна ситуація притаманна підприємству лише в 2015 році, коли значення показника досягло 0,52, тобто є наближеним значенням до критичної межі 0,5. Маневреність власного капіталу підприємства у 2014 році різко збільшилась, порівняно з попереднім роком, а у 2015 його значення становило 0,37. Робочий капітал підприємства лише у 2015 р. збільшився і становить 2329 тис. грн., що є позитивним явищем для ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

Окрім раніше обрахованих нами коефіцієнтів важливим є визначення надлишку чи недостачі джерел формування запасів, за допомогою показників, котрі характеризують рівень охоплення різних видів джерел:

Наявність власних оборотних засобів, які розраховуються за формулою:

$$НВ = (р. 1495 + р. 1595 + р. 1700) - р. 1095 \quad (3.13)$$

$$НВ_{(2013р.)} = (4608+371) - 5471 = -492;$$

$$НВ_{(2014р.)} = (4612+383) - 6157 = -1162;$$

$$НВ_{(2015р.)} = (7722+1496) - 6889 = 2329.$$

Показник загальної величини джерел формування запасів, який розраховується за формулою:

$$НЗ = НД + р.1695 = (р. 1495 + р. 1595 + р. 1695 + р. 1700) - р. 080$$

$$НЗ_{(2013р.)} = (4608+371+3920) - 5471 = 3428; \quad (3.14)$$

$$НЗ_{(2014р.)} = (4612+383+3476) - 6157 = 2314;$$

$$НЗ_{(2015р.)} = (7722+1496+2558) - 6889 = 4887.$$

За допомогою цих показників можна визначити рівень забезпеченості джерелами їх формування:

надлишок (+) чи недостача (-) власних оборотних коштів:

$$\pm НВ = НВ - ВЗ, \quad (3.15)$$

де ВЗ – це вартість запасів [45, с. 80].

$$\pm НВ_{(2013р.)} = -492 - 27456 = - 13765;$$

$$\pm НВ_{(2014р.)} = -1162 - 190466 = - 82014;$$

$$\pm \text{НВ}_{(2015 \text{ р.})} = 2329 - 173175 = - 307.$$

надлишок (+) або недостача (-) загальної величини джерел формування запасів:

$$\pm \text{НЗ} = \text{НЗ} - \text{ВЗ} \quad (3.16)$$

$$\pm \text{НЗ}_{(2013 \text{ р.})} = 3428 - 2943 = 485;$$

$$\pm \text{НЗ}_{(2014 \text{ р.})} = 2314 - 1730 = 584;$$

$$\pm \text{НЗ}_{(2015 \text{ р.})} = 4887 - 1652 = 3235.$$

У випадку коли значення всіх показників є додатне, то стійкість підприємства є абсолютною, і воно є незалежним від зовнішніх кредиторів. Якщо перший показник додатній, а інші є меншими нуля – така стійкість є нормальною, що говорить про достатню платоспроможність підприємства, раціональне використання ресурсів, та високу прибутковість поточної діяльності. Коли додатнім є лише останній показник, то підприємство має нестійкий фінансовий стан, та як наслідок зазнало порушення нормальної платоспроможності.

Останнім є кризовий фінансовий стан, при якому всі значення показників є від'ємними, та підприємство є повністю неплатоспроможним, знаходиться на межі банкрутства.

Для досліджуваного підприємства – ДП «Ярмолинецьке лісове господарство», характерним є стійкий фінансовий стан, оскільки із проведених нами розрахунків, бачимо, що майже всі коефіцієнти є високими та відповідають нормативному значенню, крім останнього.

3.4.Методика аудиту фінансової звітності

Однією з найважливіших аудиторських процедур є оцінювання фінансової звітності підприємства. При цьому аудитор керується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV та такими нормативними документами:

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53];

НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [73];

П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Аудитор, за допомогою цих нормативних актів, звіряє достовірність оцінки статей балансу та фінансової звітності .

Розглядаючи кожну форму звітності, можна сформулювати окремо до кожної ряд завдань поставлених перед аудитором:

До завдань аудиту форми № 1 «Баланс» відносять: належність та величину активів і пасивів; ліквідність підприємства; платоспроможність та інші.

Під час аудиту форми № 2 «Звіт про фінансові результати» визначають: валовий прибуток; величину податку на додану вартість і акцизний збір; виручку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); фінансові результати діяльності; чистий прибуток (збиток); порівнювані елементи операційних витрат.

Під час аудиту форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів» встановлюють: рух коштів у результаті господарської діяльності.

При перевірці форми № 4 «Звіт про власний капітал» визначають наслідок руху власного капіталу: пайового, статутного, додаткового, іншого додаткового, резервного, неоплаченого, нерозподіленого прибутку та вилученого. Головними завданнями аудиту форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» є визначення: руху нематеріальних активів та нарахування амортизації за даною групою; руху основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, а також нарахування амортизації за даними групами; руху капітальних та фінансових інвестицій; утворення доходів і витрат; залишків грошових коштів; руху забезпечення резервів; зміни вартості запасів; наявності дебіторської заборгованості; розміру нестач і втрат від псування цінностей.

Економічну ефективність господарської діяльності підприємства можна визначити зробивши аудит фінансового результату підприємства. Основною аудиторською процедурою є оцінювання балансового прибутку,

сума котрого залежить від достовірних обрахунків особливих платежів(податок на додану вартість, акцизний збір тощо)

Задля перевірки реальної виручки(доходу) від реалізації продукції – аудитор застосовує первинні документи на відпуск готових товарів зі складу, виписки банку, прибуткові та видаткові касові ордери, платіжні доручення на оплату відвантаженої продукції [41, с. 145].

Ретельно перевіряються отримані доходи та здійсненні витрати підприємства.

Для того щоб визначити валовий прибуток (збиток), потрібно від отриманого чистого доходу від реалізації виготовленої продукції відняти собівартість цієї продукції. Також слід виділити, що існує так званий, внутрішній контроль за діяльністю підприємства, який проводиться внутрішнім аудитором, а при його відсутності робітниками бухгалтерії. При контролі фінансової звітності перевіряються всі звітні форми за статтями, що їх утворюють. Особливості внутрішнього аудиту проявляються при перевірці фінансової звітності і бухгалтерського обліку. Для підтвердження звітності перш за все необхідно уточнити реальність балансу і правильність оцінки всіх його статей. При перевірці реальності балансу необхідно виходити з того, що всі статті балансу повинні підтверджуватись записами в регістрах синтетичного і аналітичного обліку і бути проінвентаризованими в період підготовчої роботи по складанню річної звітності. Осмислюючи матеріали інвентаризацій, уточнюючи правильність їх виведення в бухгалтерському обліку, аудитор повинен їх періодично перевіряти.

Фінансова стійкість підприємства визначається на основі співвідношення власних і позичкових коштів у активах підприємства, темпу приросту власних коштів, внаслідок господарської діяльності, порівняння довгострокових та короткострокових позик, необхідне забезпечення матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

Разом з цим аудитор з'ясовує чи здатне господарство здійснювати свої обов'язки перед бюджетом, кредитними та іншими органами. Саме задля цього

необхідно здійснити перевірку: правильності реєстрації господарства в органах державної податкової адміністрації; структуру активу і пасиву балансу за звітний період та структуру власного капіталу підприємства, наявність спеціального документа, що дозволяє здійснювати ту чи іншу діяльність, вчасність та розмір сплати податків, платоспроможність та інше.

Аудитор, або ж аудиторська фірма можуть для перевірки фінансового стану підприємства самостійно обирати найнеобхідніші показники. Результати перевірки мають ґрунтуватися на даних бухгалтерської звітності, правдивість котрої підтверджена.

Виділяють такі групи показників фінансової стану господарства:

1. Показники фінансового стану підприємства;
2. Прибутковості та рентабельності підприємства;
3. Платоспроможності та ліквідності;
4. Фінансової стійкості та стабільності підприємства
5. Ділової активності та інші.

Такі показники характеризують фінансовий стан і активність господарства.

Рівень платоспроможності (ліквідності) показує можливість клієнта покрити поточну заборгованість своїми засобами. При обчисленні цих коефіцієнтів, за базу розрахунків беруть поточні зобов'язання. Рівень використання підприємством власних коштів, та їх ефективність показують показники ділової активності. Показники рентабельності відображають рівень прибутковості діяльності підприємства, та обчислюється шляхом співвідношення одержаного чистого балансового прибутку до здійснених витрат.

Одним з найважливіших показників підприємства є показник (коефіцієнт) ліквідності. Аудитор установлює ліквідність підприємства виходячи із загальної суми поточних активів. Проте на ліквідність підприємства можуть впливати надзвичайні обставини. У цих випадках аудитор має скласти розрахунок показника ліквідності, який визначає

термінову можливість повернути короткострокові борги. Це визначається на підставі співвідношення легкореалізованих активів коштів і дебіторської заборгованості та короткострокових зобов'язань [4, с. 103].

Організація розрахунків з покупцями перевіряється аудитором дуже ретельно, тому що так можна краще прослідкувати рівень реалізації продукції та стан дебіторської заборгованості. Збільшення готівкових коштів залежить від обороту товарно-матеріальних цінностей, котрий обчислюється співвідношення собівартості реалізованих товарів до середньорічних запасів. Чим більший цей показник, тим швидше запаси перетворюються в готівку.

При розрахунках показників ліквідності та платоспроможності оборотних коштів зазначаються запаси і дебіторська заборгованість.

Фінансовий стан підприємства залежить від того, як швидко вони перетворюються в готівку. Задля цього на підприємстві обраховується оборотність рахунків дебіторів, що обчислюється як відношення виручки від реалізації до суми заборгованості. Отже, чим більший цей показник, тим швидше заборгованість перетворюється в готівку.

Тому, після всього вищесказаного можна стверджувати, що аудит показників фінансової звітності не лише оцінює та аналізує фактичний стан господарства, але і досліджує перспективу зростання ділової активності, та підвищення ефективності господарської діяльності.

Наступним-завершальним етапом аудиту показників фінансової звітності є опрацювання та групування результатів перевірки. Після цього складається та заповнюється аналітична таблиця, в котрій наводяться планові та звітні показники виконання фінансового плану господарства [61, с. 545].

Як наслідок, узагальнення всіх зроблених перевірок, аудитор дає оцінку фінансовій стабільності підприємства, а також наводить у своєму висновку такі показники:

1. Кредитоспроможність підприємства – можливості своєчасно і повністю розрахуватися за своїми зобов'язаннями;

2. Ліквідність балансу – покриття зобов'язань підприємства його активами, строк переведення яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань;
3. Ліквідність активів – величина, обернена терміну, необхідному для перетворення активів у гроші (чим менше часу потрібно для того, щоб цей вид активів перетворився у гроші, тим вища його ліквідність) [47, с. 57].

Аудит показників фінансової звітності закінчується формуванням заходів, що стосуються маркетингової діяльності, які сприяють зростанню економічної ефективності діяльності господарства. Висновки аудитора та його пропозиції мають складатися по всіх підрозділах господарюючого суб'єкта, з врахуванням позицій економістів, бухгалтерів, та аудиторів підприємства. Такі висновки допомагають сформуванню більш ефективніших заходів, які будуть висвітлювати тенденції роботи кожного окремого підрозділу.

Отже, аудит показників фінансової звітності покращує розвиток маркетингової діяльності, як основи ринкової економіки, спрямованої для покращення господарської діяльності та задоволення потреб робочого персоналу господарства.

Висновки до розділу 3

1. Отже, в сучасних умовах становлення ринкових відносин в Україні особливо важливим і практично значущим задля забезпечення беззбиткової діяльності суб'єктів господарювання та запобігання їх банкрутству є систематичний і якісний аналіз фінансової діяльності, зокрема, аналіз фінансових звітів.

2. Здійснивши аналіз фінансового стану ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» можна зробити висновок, що його власність протягом 2013-2015 років поступово збільшувалася, що є позитивним явищем для підприємства, та може вплинути на результат господарської діяльності в майбутньому. Прибутковість підприємства у 2014 році зросла на 22% порівняно з 2013 роком, у 2015 році показник знову зріс, що говорить про правильно побудовану фінансову систему. Оборотність активів з кожним наступним роком збільшується. Однак, прибуток на капітал у 2015 році зменшився на 37% в порівнянні з попереднім роком.

Підприємство платоспроможне, оскільки значення абсолютних та відносних показників ліквідності та платоспроможності протягом трьох звітних періодів поступово зростає. Тому підприємство спроможне покрити всі свої поточні зобов'язання: з використанням грошових коштів – на 104 % короткострокових зобов'язань та з використанням усіх своїх оборотних активів – 238 % короткострокових зобов'язань.

3. Аналіз фінансової стійкості та стабільності досліджуваного підприємства показав, що коефіцієнт автономії протягом трьох звітних періодів зростає, та вже у 2015 році становив 0,65, тобто із загальної суми капіталу 65 % складають власні кошти підприємства. Поступове зменшення притаманне коефіцієнту фінансової залежності, що говорить про спад фінансової залежності підприємства від інших зовнішніх інвесторів. Що стосується коефіцієнту ризику, то позитивна ситуація притаманна підприємству лише в 2015 році, коли значення показника досягло 0,52, тобто є наближеним

значенням до критичної межі 0,5. Маневреність власного капіталу підприємства у 2014 році різко збільшилась, порівняно з попереднім роком, а у 2015 його значення становило 0,37. Робочий капітал підприємства лише у 2015 р. збільшився і становить 2329 тис. грн., що є позитивним явищем для ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

4. Для досліджуваного підприємства – ДП «Ярмолинецьке лісове господарство», характерним є стійкий фінансовий стан, оскільки із проведених нами розрахунків, бачимо, що майже всі коефіцієнти є високими та відповідають нормативному значенню

5. Встановлено, що методи аналізу при застосуванні на практиці повинні враховувати особливості конкретного підприємства: галузь, загальну економічну ситуацію у країні, статус підприємства. Проводячи аналіз, важливо не просто розрахувати той чи інший показник, важливо зрозуміти його економічну інтерпретацію стосовно конкретної ситуації та конкретного об'єкта аналізу.

Використовуючи ті чи інші методи аналізу аудитор дає оцінку фінансовій стабільності підприємства, а також наводить у своєму висновку такі показники:

1. Кредитоспроможність підприємства;
2. Ліквідність балансу;
3. Ліквідність активів.

Метою аудиту фінансової звітності є надання оцінки результатам господарської діяльності підприємства за звітний рік та його поточному фінансовому стану.

6. Враховуючи особливості діяльності ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» та наявну інформаційну базу, аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства запропоновано здійснювати за такими показниками: показники оцінки ліквідності та платоспроможності; показники оцінки фінансової стійкості; показники рентабельності та ділової активності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Аналіз спеціальної літератури та досліджуваного питання, узагальнення існуючої практики складання звітності, дало змогу узагальнити в магістерській роботі якісні характеристики, основні принципи складання фінансової звітності, методикау аудиту та аналізу фінансового стану підприємства на прикладі ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» та зробити наступні висновки:

1. Фінансова звітність – система узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих і представлених у певній формі, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цим користувачем відповідних рішень. Для фінансової звітності передбачено такі якісні характеристики: доречність, зрозумілість, зістаність, достовірність, порівнювальність, своєчасність. Для того, щоб звітність була дієвим засобом управління і контролю, вона повинна дотримуватись на основних принципах: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність.

2. Викремлено поняття користувачів фінсової звітності на лісогосподарському підприємстві, згідно з яким користувачі фінансової звітності – фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень. Також здійснено класифікацію користувачів за певними групами та подано їх харктеристику. Ключовим класифікаційним фактором є пряма належність до діяльності підприємства. Тобто, користувачі можуть бути зовнішні (громадськість, покупці та замовники, інвестори, кредитори, аудиторі, клієнти, конкуренти, постачальники, банківські та кредитні установи та інші) і внутрішні (керівники

підприємств та управлінський персонал, працівники підприємств, профспілки та працівники бухгалтерії, фінансисти, економісти).

Фінансова звітність підприємств регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ЗУ «Про аудиторську діяльність», Господорським кодексом України, Податковим кодексом, ЗУ «Про державну підтримку малого підприємництва» та ін.

3. Особливості обліку лісогосподарського підприємства, яким є ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» передбачає те, що продукція в лісовому господарстві з'являється на перетині природних процесів, які покладені в основу технологічних. Тому вважаємо доцільним з метою обліку виробничого процесу розділяти його на етапи створення лісових культур, а саме: вирощування лісового садивного матеріалу, створення молодняків, переведення їх у середньовікові деревостани, пристигаючі, стиглі та перестійні. Поділ процесу виробництва на такі переділи надасть можливість визначитись з термінологією щодо готової продукції за кожним переділом, проаналізувати ефективність лісокультурних заходів та зіставляти витрати з результатами діяльності.

4. Запропоновано на підприємстві ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» здійснювати побудову балансу таким чином, щоб окремі статті активу і пасиву згруппувались у відповідні розділи з метою найбільш чіткого простеження взаємозв'язку між активами підприємства і джерелами їх формування.

5. Звіт про власний капітал на ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» заповнюється на підставі Балансу (Звіту про фінансовий стан) за формою № 1, Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за формою № 2, а також даних синтетичного та аналітичного обліку. У графах форми № 4 підприємства наводять лише ті складові власного капіталу, що наведені в розділі I «Власний капітал» пасиву Балансу. Крім того, якщо відсутня інформація для розкриття окремих статей Звіту про власний капітал, такі статті можна не наводити.

6. Узагальнено процес формування ф. № 1 «Баланс» на «Ярмолинецьке лісове господарство», що складається з таких етапів:

- 3) Заповнення вступної частини ф. № 1 щодо загальних даних суб'єкта господарювання та звітного періоду;
- 4) Занесення окремих статей активу і пасиву з оборотно-сальдової відомості;
- 5) Визначення значень розрахункових показників ф. № 1 (рядків 1000, 1010);
- 6) Обчислення підсумків по розділах активу і пасиву;
- 7) Визначення валюти балансу за активом і пасивом;
- 8) Порівняння підсумкових значень активу і пасиву (щодо наявності рівності між ними).

7. Встановлено, що на досліджуваному підприємстві заповнення Використання прямого методу для визначення чистої зміни коштів полягає у тому, що послідовно наводяться всі основні статті грошових надходжень та видатків, а різниця між ними формує чистий рух коштів окремо від операційної (рядок 3195), інвестиційної (рядок 3295) та фінансової діяльності (рядок 3395).

Здійснивши аналіз фінансового стану ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» можна зробити висновок, що його власність протягом 2013-2015 років поступово збільшувалася, що є позитивним явищем для підприємства, та може вплинути на результат господарської діяльності в майбутньому. Прибутковість підприємства у 2014 році зросла на 22% порівняно з 2013 роком, у 2015 році показник знову зріс, що говорить про правильно побудовану фінансову систему. Оборотність активів з кожним наступним роком збільшується. Однак, прибуток на капітал у 2015 році зменшився на 37% в порівнянні з попереднім роком.

Підприємство платоспроможне, оскільки значення абсолютних та відносних показників ліквідності та платоспроможності протягом трьох звітних періодів поступово зростає. Тому підприємство спроможне покрити всі свої поточні зобов'язання: з використанням грошових коштів – на 104 %

короткострокових зобов'язань та з використанням усіх своїх оборотних активів – 238 % короткострокових зобов'язань.

8. Аналіз фінансової стійкості та стабільності досліджуваного підприємства показав, що коефіцієнт автономії протягом трьох звітних періодів зростав, та вже у 2015 році становив 0,65, тобто із загальної суми капіталу 65 % складають власні кошти підприємства. Поступове зменшення притаманне коефіцієнту фінансової залежності, що говорить про спад фінансової залежності підприємства від інших зовнішніх інвесторів. Що стосується коефіцієнту ризику, то позитивна ситуація притаманна підприємству лише в 2015 році, коли значення показника досягло 0,52, тобто є наближеним значенням до критичної межі 0,5. Маневреність власного капіталу підприємства у 2014 році різко збільшилась, порівняно з попереднім роком, а у 2015 його значення становило 0,37. Робочий капітал підприємства лише у 2015 р. збільшився і становить 2329 тис. грн., що є позитивним явищем для ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

9. Для досліджуваного підприємства – ДП «Ярмолинецьке лісове господарство», характерним є стійкий фінансовий стан, оскільки із проведених нами розрахунків, бачимо, що майже всі коефіцієнти є високими та відповідають нормативному значенню

10. Встановлено, що методи аналізу при застосуванні на практиці повинні враховувати особливості конкретного підприємства: галузь, загальну економічну ситуацію у країні, статус підприємства. Проводячи аналіз, важливо не просто розрахувати той чи інший показник, важливо зрозуміти його економічну інтерпретацію стосовно конкретної ситуації та конкретного об'єкта аналізу.

Використовуючи ті чи інші методи аналізу аудитор дає оцінку фінансовій стабільності підприємства, а також наводить у своєму висновку такі показники:

4. Кредитоспроможність підприємства;
5. Ліквідність балансу;
6. Ліквідність активів.

Метою аудиту фінансової звітності є надання оцінки результатам господарської діяльності підприємства за звітний рік та його поточному фінансовому стану.

11. Враховуючи особливості діяльності ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» та наявну інформаційну базу, аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства запропоновано здійснювати за такими показниками: показники оцінки ліквідності та платоспроможності; показники оцінки фінансової стійкості; показники рентабельності та ділової активності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрієнко В. Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського обліку // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 153–157.
2. Андрющенко Г. О. Сучасні проблеми організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах України // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 6. – С. 40-42.
3. Андрющенко Г. О. До питання актуальності створення стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності для суб'єктів малого бізнесу в Україні // Школа професійного бухгалтера. – 2008. – № 11. – С.19.
4. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посібник / П. Й. Атамас. 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2010. – 392 с.
5. Бакурова Г. В. Значення фінансової звітності підприємств для прийняття рішень на її основі / Г. В. Бакурова, О. І. Трохимець // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2013. — № 1 (70). — С. 92–95.
6. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку [підручник] / М. Т. Білуха. – К.: 2008. – 692 с.
7. Блакита Г. В. Бухгалтерський облік: практикум: навч. посібник / Г. В. Блакита, Н. О. Ромашевська. – К.: ЦУЛ, 2010. – 152 с.
8. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.
9. Бухгалтерський практикум : фінансова звітність – 2014 // Щомісячний додаток до журналу Вісник Міністерства доходів і зборів України. –2014.
10. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. для студент. вищ. навч. закл. / В. М. Домбровський, Бондар М. І., Свідерський Є. І. [та ін.]); за ред. В. М. Домбровського. – К: А. С. К., 2009. – 976 с.
11. Верига Ю. А. Звітність підприємств : навч. посібник. / Ю. А. Верига, З. М. Левченко, І. Д. Ватуля. – 2-ге вид., доповн. і перероб. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 776 с.

12. Верига Ю. А. План рахунків бухгалтерського обліку : навч. посібник / Ю. А. Верига, Г. І. Зима, Н. О. Кулявець. – К. : ЦУЛ, 2010 . – 176 с.
13. Вишневецька В. Фінзвітність малих підприємств та П(С)БО 25: заповнюємо разом / В. Вишневецька // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 11. – С. 11-22.
14. Войтенко Т. Якщо фінзвітність складається за МСФЗ... і не тільки (коментар до наказу Мінфіну № 1591) / Т. Войтенко // Податки та бухгалтерський облік. – 2012. – № 7. – С. 40-46.
15. Гармонізація податкового та бухгалтерського обліку в контексті оподаткування прибутку підприємств в Україні : монографія / [Огороднікова І. І., Серебрянський Д. М., Смірнова О. М., Стадник М. В. Турянський Ю. І.]; за заг. ред. Д. М. Серебрянського. – К. : Алерта, 2013. – 366 с.
16. Гладких Т. В. Проблеми бухгалтерського обліку : навч. метод. посібник / Т. В. Гладких, Г. І. Зима, М. О. Любимов. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2012. – 136 с.
17. Гладких Т. В. Фінансовий облік: навч. посібник / Т. В. Гладких - Центр навчальної літератури, 2007. – 480 с.
18. Гоголь Т. Розвиток національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних вимог: наслідки для підприємств малого бізнесу / Т. Гоголь // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – №7. – С. 3–11.
19. Голов С. МСФЗ у форматі Мінфіну / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – №4. – С. 3–9.
20. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспектив розвитку: монографія / С. Ф. Голов. – К.: ЦУЛ, 2007 – 522 с.
21. Голов С. Ф. Управлінський облік: навч. посіб. / С. Ф. Голов – К.: «Лібра», 2006. – 701с.
22. Головацька С. М. Звітність підприємства (фінансова, статистична, консолідована та до фондів соціального та пенсійного страхування) [Текст]: навчальний посібник / С.М. Головацька, І. Й. Плікус. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 292 с.
23. Господарський кодекс України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу

:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

24. Грицино О. М. Фінансові аспекти організації малого бізнесу в Україні / О. М. Грицино // Економіка та держава. – 2011. – № 6. – С. 32-33; № 7. – С. 24-25.
25. Даньків Й. Я., Лучко М. Р., Остапик М. Я. Бухгалтерський облік в галузях економіки: навч. посібник. – 3-тє вид. перероб. і доп / Й. Я Даньків, М. Р. Лучко, М. Я. Остапик. – К.: Знання, 2007. – 243 с.
26. Декларація з податку на прибуток підприємства : алгоритм складання та новації 2014 року : науково-аналітична доповідь / О. М. Смірнова, М. В. Стадник // НДІ фінансового права. – Ірпінь, 2014. – 56с.
27. Дорош І. Актуальні питання організації процесу складання звітності в умовах сьогодення / І. Дорош // Казна України. – 2011. – № 5. – С. 13-16.
28. ДП «Ярмолинецький лісгосп» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dpliss.at.ua>
29. Жук О. Статистична звітність / О. Жук, А. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. — №8-9. С. 74-87.
30. Загородній А.Г., Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. І доп. – К: Т-во «Знання», КОО, 2006. – 327 с.
31. Звітність підприємств: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. А. Проданчук [та ін.]; за ред. акад. НААН М. Я. Дем'яненка; Буковин. держ. фін. акад. – Чернівці, 2010. – 380 с.
32. Звітність підприємств: навч. посібник / А. В. Алексеєва [та ін.]; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К. : 2008. – 323 с.
33. Звітність підприємства: навч. посібник / Ф. Ф. Бутинець [та ін.] ; ред. Ф. Ф. Бутинець, Н. А. Остап'юк. – 2.вид., перероб. і доп. – Житомир : ЖДТУ, 2005. – 427 с.
34. Звітність: подання податкової, фінансової звітності, звітності з РРО та ЄСВ, якщо діяльність призупинено // Податки та бухгалтерський облік : всеукр. інформ.-аналіт. газ. – 2012. – № 6. – С. 21-28.
35. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів,

товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 р. № 69.

36. Інформація з інформаційно-правової системи ЛІГА: ЗАКОН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА : ЗАКОН ПРЕМІУМ9.1.5 © ТОВ «Інформаційно-аналітичний центр «ЛІГА», 2014.

37. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

38. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко, Я. Клищенко – 2-е вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2009. – 224 с.

39. Концептуальна основа фінансової звітності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

40. Косова Т. Д. та ін. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посіб. / Косова Т. Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.

41. Крупка Я. Д. Користувачі облікової інформації та проблеми задоволення їх інформаційних потреб / Я. Д. Крупка // Вісник ЖДТУ. — 2010. — № 3 (53). — С. 132–134.

42. Кучеренко Т. Є. Економічні передумови розвитку фінансової звітності в процесі залучення інвестицій агроформуваннями // Сучасні аспекти розвитку економіки: колективна монографія / Т. Є. Кучеренко; під ред. О.О. Непочатенко, П.К. Бечка. – Умань: Видавець «Сочінський», 2010. – С. 220 – 230.

43. Кучеренко Т. Є. Концепція інституціонального забезпечення фінансової звітності аграрного сектору економіки України : [наукова доповідь] / П. Т. Саблук, Т. Є. Кучеренко. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2010. – 44 с.

44. Кучеренко Т. Є. Сучасна концепція Звіту про фінансовий стан // Фінансово-економічні аспекти стабільного розвитку аграрної економіки України: колективна монографія / Т. Є. Кучеренко; під ред. М.Я. Дем'яненка,

- М.Й. Маліка. – Умань СПД Сочінський, 2009. – С. 103 – 112.
45. Кучеренко Т. Фінансова звітність як складова економічних наук / Т. Кучеренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 9. – С. 21–29.
46. Кучеренко Т.Є. Звітність підприємств: підручник / Т. Є. Кучеренко [та ін.]; ред. В. С. Уланчук. – К.: Знання, 2008. – 492 с.
47. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2011. – 670 с.
48. Мервенецька В. Ф.
Принципий передумовив бухгалтерському обліку та фінансовій звітності / В. Ф. Мервенецька // Економіка АПК. – 2008. – № 9. – С. 88-93.
49. Методичних вказівок для заповнення фінансової звітності за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку з дисципліни «Звітність підприємства» для студентів на пряму підготовки «Облік і аудит» денної та заочної форми навчання / Якубів В.М., Максимів Ю.В. – Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2015. – 62 с.
50. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України : від 28.03.2013 р. № 433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF13020.html
51. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою-2011 рік) редакція станом на 12.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010.
52. Мінаєва О. М. Правове регулювання податкового обліку : дис. Канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. М. Мінаєва. – Харків, 2007. – 201 с.
53. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України : від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/print1370326239541384>
54. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними

стандартами: Підручник / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 201с.

55. Орлів М. С. Фінансовий облік: навч. посібник / М. С. Орлів, С. В. Хома; за ред. В. К. Орлова. – К.: ЦУЛ, 2010. – 510 с.

56. Орлов І. В. Звітність підприємств: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. В. Орлов. — Житомир: ЖДТУ, 2008. — 484 с.

57. Островерха Р. Е. Організація обліку: навч. посіб. / Р. Е. Островерха. – К.: ЦУЛ, 2012. – 568 с.

58. Оцінка фіскальних і методологічних аспектів гармонізації податкового та бухгалтерського обліку щодо податку на прибуток підприємств : науково-аналітична доповідь / Д. М. Серебрянський, О. М. Смірнова, М. В. Стадник // НДІ фінансового права. – Ірпінь, 2013. – 60с.

59. Палий В. Ф. Международные стандарты учета и финансовой отчетности [Текст]: Учебник. — 2-еизд., испр. и доп. / В. Ф. Палий. — М.: Инфра-М, 2007. — 512 с.

60. Панков Д.А. Финансовый кризис и бухгалтерский учет: взгляд Беларуси / Д. А. Панков // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 1 (13). – С. 31–48.

61. Пилипенко І. І. Облік, контроль та аналіз: словник – довідник: навч. посіб. / І. І. Пилипенко, В. П. Пантелєєв, В. О. Шевчук та ін.; За ред. проф. В. П. Пантелєєва, В. О. Шевчука. – К.: Бізнес Медіа Консалтинг, 2011 – 368 с.

62. Плиса В. Й Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В. Й. Плиса, З. П. Плиса. – 2-ге вид., переробл. й доповн. – К.: Каравела, 2011. – 520 с.

63. Податковий кодекс України [Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – С.112. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

64. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : затв. наказом Міністерства фінансів України : від 28.12.2000 р. № 353 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>

65. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами» : затв. наказом Міністерства фінансів України : від 19.05.2005 р. № 412 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05>

66. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України / Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=92>

67. Порядок подання фінансової звітності : затв. постановою Кабінету Міністрів України : від 28.02.2000 р. № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

68. Посилаєва К. І. Підходи визначення прибутку для аналізу ефективності діяльності підприємства / К. І. Посилаєва // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка АПК і природокористування». – 2008. № 7. – С. 83 – 87.

69. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. №3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

70. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України : від 16.07.1999 р. № 996-ХІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

71. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків та удосконалення деяких положень : Закон України : від 24.10.2013 р. № 657-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/657-18>

72. Про державну статистику : Закон України : від 17.09.1992 р. № 2614-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

73. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. №628 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

74. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25

«Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [Наказ Міністерства фінансів України 25.02.2000 N 39]: за станом на 15.11.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>

75. Про затвердження Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці» [Наказ Міністерства фінансів України 25.02.2000 N 39]: за станом на 15.11.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0212-11>

76. Прохар Н. В. Взаємозв'язок та відмінності обліку доходів, витрат і фінансових результатів відповідно до П(с)БО та податкового кодексу України: монографія / Н.В. Прохар, Н. В. Хоменко. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – С. 122 – 137.

77. Пушкар М. С. Фінансовий облік: [підручник] / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.

78. Річна фінансова звітність : Спецвипуск // Податки та бухгалтерський облік. – 2013. – № 12. – 144с.

79. Романчук А. Л. Прибуток у податковому та бухгалтерському обліках: гармонізація чи суперечності: тези доп. / А. Л. Романчук. – К. 2012. – С. 136-138.

80. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посібник / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.

81. Свідерський Є. Облік діяльності суб'єктів малого підприємництва [Текст]: навчальний посібник / Є. І. Свідерський, Д. Є. Свідерський. — К.: КНЕУ—2008. — 419 с.

82. Сердюк В. Н. Бухгалтерский учет: учеб. пособие / В. Н. Сердюк. – 9-е изд., зим. и доп. – Донецк: Норд-Пресс, 2009. – 595 с.

83. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посібник / І. В. Сіменко, Т. Д. Косової. – К.: ЦУЛ, 2013. – 384 с.

84. Сльозко Т. М. Основні проблеми бухгалтерського обліку та звітності / Т. М. Сльозко // Фінанси України. – 2010. – № 3. – С. 110-116.

85. Смірнова О. М., Стадник М. В. Фінансова звітність : історичний аспект

розвитку та сучасні орієнтири / О. М. Смірнова, М. В. Стадник // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2. – Тернопіль : Крок, 2014. – С.116-119.

86. Соколова Е. С. Бухгалтерская (финансовая) отчетность [Текст] / Е. С. Соколова, Е. В. Бебнева. — М.: Московский международный институт экономики, информатики, финансов и права, 2003. — 81 с.

87. Сопко В. В. Прибуток як об'єкт обліково – економічної інформаційної системи / В. В. Сопко, М. М. Бенько / Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали міжнар. наук.-практ.конф. (29-30 червня 2010 р.) / відп. За ред. З.В. Герасимчук. Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2010. – 260 с. – С. 40 – 41.

88. Стельмащук А. М. Бухгалтерський облік: теорія, практика, тренінг : навч. посібник / А. М. Стельмащук . – Львів: Новий світ-2000, 2011 . – 679 с.

89. Сук Л. К. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посібник. / Л. К. Сук, П. Л. Сук, М. С. Стасишен – К.: Каравела, 2008. – 208 с.

90. Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К.: Каравела, 2009. – 624 с.

91. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко. – 6-те вид., доповн. і перероб. – К. : Алерта, 2013. – 982 с.

92. Хоменко Н. В. Товарні запаси: проблеми контролю обліку та звітності: монографія / Н. В. Хоменко, О. В. Карпенко, Ю. А. Верига. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2008. – 153 с.

93. Хомин П. Облікове забезпечення звітності про фінансові результати має бути методологічно обґрунтованим / П. Хомин // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 6. – С. 9–15.

94. Хорин А. Н. Рыночно ориентированная финансовая отчетность: баланс корпоративного капитала / А.Н. Хорин // Бухгалтерский учет. – 2006. – № 15. –

С. 39–44.

95. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2006. – 360с.

96. Чалая Г. О. Проблема походження звітності / Г. О. Чалая // Наука і правоохорона. – 2013. – № 3 (21). – С.223-229. – Част. 1. – 82 с.

97. Чацкіс Ю. Д. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник / Ю. Д. Чацкіс, Е. С. Гейер, О. А. Наумчук І. О. Власова . – К. : ЦУЛ, 2011. – 564 с.

98. Чебанова Н. В. Фінансова звітність підприємств: [навчальний посібник] / Н. В. Чебанова, Т. Я. Чупир, Ю. А. Василенко. – Харків : Фактор, 2006. – 444 с.

99. Чумаченко М. Сучасний підхід до розвитку фінансової звітності відповідно до основних напрямів інституціональних теорій / М. Чумаченко, Т. Кучеренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 8. – С. 12-19.

100. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік: навч. посіб. / Є. Ю. Шара, О. О. Бідюк, І. Є. Соколовська – Гонтаренко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 424 с.

101. Шигун М. М., Іваненко В. О. Види звітності підприємств : підходи до їх класифікації / М. М. Шигун, В. О. Іваненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://eztuir.ztu.edu.ua/4584/1/432.pdf>

102. Шило В. П. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії: навч. посібник / В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна. – К.: Кондор, 2011. – 172 с.

103. Шпанковська Н. Г. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посібник / за ред. К. Ф. Ковальчука. – К. : ЦУЛ, 2012. – 328 с.

104. Щодо застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності : Лист Міністерства фінансів України : від 06.03.2012 р. №31-08410-07-29/5792 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/ru/letters-and-orders/treasury/2853-5792.html>

105. Яцко М.В. Дефініція «інтерес користувачів фінансової звітності» в системі фінансово-інвестиційних відносин учасників ринку [Електронний

ресурс] / М.В. Яцко // XIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасний соціокультурний простір 2012». – Режим доступу: <http://intkonf.org/yatsko-mv-definitsiya-interes-koristuvachiv-finansovoyi-zvitnosti-v-sistemi-finansovo-investitsiynih-vidnosin-uchasnikiv-rinku/>.